

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΠΟΚΡΕΩ (π. Περικλής Ρίπησης)	2
"Σχόλιο στην αποστολική περικοπή της Κυριακής της Απόκρεω" της Ηλιάνας Κάουρα, θεολόγου.	5
Χριστάκης Ευσταθίου: "Η κρίση του Κυρίου" (Κυριακή της Απόκρεω)	8
π. Σπυρίδωνας Ιωάννου: "Κήρυγμα στην ευαγγελική περικοπή της Κυριακής της Απόκρεω"	10
π. Συμεών Κραγιόπουλος: "Λίγα λόγια για την αγάπη" (ομιλία εις την Κυριακή της Απόκρεω και τα Ψυχοσάββατα)	13
Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς: "Ομιλία εις την Κυριακή της Απόκρεω"	23
Αγίου Κυρίλλου, Αρχιεπισκόπου Ιεροσολύμων: "Ομιλία εις την Δευτέραν Παρουσίαν του Κυρίου"	31
π. Γεώργιος Μεταλληνός: "Αγάπη Ναι, αλλά ποια αγάπη"; (Κυριακή της Απόκρεω)	33
π. Γερασιμάγγελος Στανίτσας: "Η Αγάπη, το έσχατο κριτήριο της κρίσεως" (Κυριακή της Απόκρεω)	36
Κυριακή τῆς Απόκρεω Αρχιμ. Ν.Π.	39
ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΠΟΚΡΕΩ.επισκόπου Αυγουστίνου Καντιώτη.....	41

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΠΟΚΡΕΩ (π. Περικλής Ρίτισης)

« Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε»

Ἡ σημερινή ευαγγελική περικοπή ἐρχεται νὰ μας υπενθυμίσει μιὰ μεγάλη ἀλήθεια. Τὴν περασμένη Κυριακὴ μίλησε τὸ ἱερό Ευαγγέλιο γιὰ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ- Πατέρα, ποὺ περιμένει τὸ πλάσμα τοῦ νὰ ἐπιστρέψει. Αὐτὸ ὅμως δὲν πρέπει νὰ μας κάμει νὰ ξεχάσουμε καὶ τὴν δικαιοσύνη Του. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι μονάχα στοργικὸς Πατέρας. Εἶναι καὶ δίκαιος Κριτής.

«Οὔτε ὁ ἔλεος αὐτοῦ ἄκριτος, οὔτε ἡ κρίσις ἀνελεήμων» λέγει ὁ Μ. Βασίλειος. Θα κρίνει τὸν Κόσμο, μας λέγει τὸ Ευαγγέλιο, καὶ μάλιστα ὄχι αυθαίρετα, ἀλλὰ σύμφωνα με τὰ ἔργα μας. Μας φέρνει, λοιπόν, ἡ σημερινή περικοπὴ ἐνώπιον τοῦ γεγονότος τῆς κρίσεως. Καὶ λέμε «γεγονότος», γιὰτὴν παγκόσμια κρίση ἀποτελεῖ γιὰ τὴν πίστη μας ἐσχατολογικὴ βεβαιότητα καὶ πραγματικότητα, ποὺ ὁμολογεῖται σ' αὐτὸ τὸ Σύμβολο μας ὡς ἐκκλησιαστικὴ πίστη:

«Καὶ πάλιν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς...».

Καλούμεθα, λοιπόν, σήμερα νὰ συνειδητοποιήσουμε τρία πράγματα.

Πρῶτον, ὅτι Κριτής μας θα εἶναι ὁ Ἰ. Χριστός, ὡς Θεός. Σωτὴρ ὁ Χριστός ἀλλὰ καὶ Κριτής. Ἀν τὴν πρώτη φορά ἦλθε ταπεινός στὴ γῆ, «ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον», τώρα θα ἔλθει «ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ», ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον. Αὐτός ποὺ ἐγίνε γιὰ μας «κατάρα» πάνω στὸν Σταυρό, ἔχει κάθε δικαίωμα νὰ μας κρίνει, ἀν ἀφήσαμε νὰ μείνει μέσα μας καὶ στὴν κοινωνία μας ἀνερέργητὴ ἡ θυσία Του.

Δεύτερον θα κρίνει ὄχι μόνο τοὺς Χριστιανούς, οὔτε μόνο τοὺς ἐθνικούς, ὅπως πίστευαν οἱ Εβραῖοι γιὰ τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ. Θα κρίνει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, χριστιανούς καὶ μὴ, πιστοὺς καὶ ἀπίστους.

Τρίτον βάση τῆς κρίσεως, τὸ κριτήριον, θα εἶναι ἡ ἀγάπη. Ἡ στάση μας δηλαδὴ ἀπέναντι στοὺς συνανθρώπους μας. Καθολικὴ - παγκόσμια ἡ κρίση, καθολικὸ - παγκόσμιο καὶ τὸ κριτήριον. Ὁ παγκόσμιος νόμος τῆς ἀνθρωπιάς, στὸν ὅποιο συναντώνται ὅλοι, χριστιανοὶ καὶ μὴ. Καὶ ὅσοι ἐγνώρισαν τὸν Χριστὸ καὶ ὅσοι δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν γνωρίσουν καὶ γι' αὐτὸ ἐμείναν μακριὰ ἀπὸ τὸ Ευαγγέλιό Του. Στὸ νόμο αὐτό, δὲν ὑπάρχει χώρος γιὰ προφάσεις καὶ δικαιολογίες. Ἡ πείνα, ἡ δίψα, ἡ γύμνια, ἡ ἀρρώστια, ἡ φυλακὴ βοσῶν, δὲν μποροῦν νὰ μείνουν κρυφά, γιὰ νὰ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἰσχυρισθῆί κάποιος πὼς δὲν τὰ πρόσεξε... Δὲν μπορεῖ νὰ τ' ἀγνοήσῃ κανεὶς, χωρὶς προηγουμένως νὰ παύσῃ νὰ ἔχει συναισθήματα ἀνθρώπου, ἀν δὲν ἔχει τελείως «αχρειώσῃ», ἐξαθλιώσῃ, τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ μέσα του.

Τὸ συγκλονιστικὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν φρικτότητα τῆς ὥρας τῆς Κρίσεως ζωγραφίζουν με υπέροχα χρώματα οἱ ὕμνοι τῆς ἡμέρας. «ὦ, ποῖα ὥρα τότε! ὅταν... τίθονται θρόνοι καὶ βίβλοι ἀνοίγονται, καὶ πράξεις ἐλέγχονται καὶ τὰ κρυπτά τοῦ σκότους δημοσιεύονται!» Εἶναι φρικτὴ καὶ ἡ ἀπλὴ σκέψη τῆς ὥρας τῆς κρίσεως, γιὰτὴν ὄχι μόνο υπενθυμίζει τὴν ἀνετοιμότητά μας νὰ ἐμφανισθούμε μπροστὰ στὸ βῆμα τοῦ φοβεροῦ Κριτοῦ, ἀλλὰ καὶ διότι ἀποκαλύπτει τὴν τραγικότητα τῆς ζωῆς μας, τὴν ὁποία δαπανᾶμε μέσα σὲ ἔργα

ματαιότητα, που δεν αντέχουν στο φως της αιωνιότητας. Δεν δικαιούμεθα ενώπιον του κριτού μας για όσα ο κόσμος θεωρεί μεγάλα και σπουδαία: γνώσεις, θέσεις, τίτλους, αξιώματα, πλούτο, δόξα. Αυτά όλα είναι δυνατό μάλιστα να οδηγήσουν στην καταδίκη μας.

Κρινόμεθα βάσει της έμπρακτης εφαρμογής της αγάπης μας. Όχι ως άτομα δηλαδή, αλλά ως μέλη της ανθρώπινης κοινωνίας. Ο θεός δεν έπλασε άτομα, αυτόνομα και ανεξάρτητα. Μάς έπλασε, για να γίνουμε πρόσωπα και κοινωνία προσώπων. Και οι μεγαλύτερες αρετές, αν μείνουν απλώς ατομικές, είναι μετοχές χωρίς αντίκρουσμα ενώπιον του Μεγάλου Κριτού.

Γιατί δεν βρήκαν την πραγμάτωση τους μέσα στην αν-θρώπινη κοινωνία. Δεν καταξιώθηκαν σε διακονίες. Έτσι λ.χ. η γνώση είναι θεία ευλογία, όταν όμως θηρεύεται για χάρη του συνανθρώπου, για την διακονία του πλησίον.

Το ίδιο και η εγκράτεια και η ευλάβεια, και η νηστεία και σύνολη η άσκησή μας. Αν όλα αυτά γίνονται για μια ατομική δικαίωση και όχι ως διακονία των αδελφών, των πλησίον, μας ελέγχει η φωνή του Θεού: «Έλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν» (Ματ. θ' 13)!

Αγάπη θέλω και όχι την θρησκευτικότητα, που αποβλέπει στην αυτοέξαρση και την αυτοπροβολή. Πού βλέπει τον τύπο ως πεμπτουσία της ευσέβειας.

Ο κόσμος έχει μάθει να εξαγοράζει τα πάντα, ακόμη και τις συνειδήσεις. Στο χώρο όμως της πίστεως δεν ισχύει ο νόμος αυτός. Η ατομική ευσέβεια δεν μπορεί να εξασφαλίσει θέση στην βασιλεία του Θεού, αν δεν γίνει πρώτα εκκλησιαστική, αν δεν συνοδεύεται δηλαδή από τα έργα της αγάπης. Ο στίβος του χριστιανού είναι και η κοινωνία και όχι μόνο το «ταμείον». Εις το ταμείον του καταφεύγει ο Χριστιανός για τον πνευματικό του ανεφοδιασμό. Ποτέ όμως δεν εξαντλείται η πολιτεία του στο στενό χώρο της ατομικότητας του. Αν η πνευματικότητα μας είναι ορθή, θα οδηγήσει σε ανιδιοτελή αγάπη. Ας το ακούσουμε μια για πάντα: Το επιχείρημα των γλυκανάλατων χριστιανών της ανευθυνότητας και του «λάθε βιώσας» δεν έχει καμιά δύναμη: «Κύτταξε την ψυχή σου» δεν σημαίνει τίποτε περισσότερο από δειλία και υποχώρηση, αν δεν συνοδεύεται και από το στίβο: «Πάλεψε για να φτιάξεις τη χριστιανική σου κοινωνία». Διαφορετικά είμασθε κατά λάθος ανάμεσα σε χριστιανούς. Η θέση μας είναι κάπου στην Άπω Ανατολή, στη νέκρωση του νιρβάνα.

4. Αισθάνομαι όμως την ανάγκη να προλάβω στο σημείο αυτό μια απορία. Αν κρινόμασθε βάσει της έμπρακτης αγάπης μας, τότε που πηγαίνει η πίστη; Ποια σημασία έχει ο υπέρ της πίστεως και της καθαρότητος του δόγματος αγώνας; Αν δεν έχει διαστάσεις αιώνιες, τότε γιατί να γίνεται;

Κατά τηνώρα της κρίσεως η πίστη, και ως αφοσίωση και ως διδασκαλία, δεν αποκλείεται, όπως πιστεύουν εν πρώτοις πολλοί. Προϋποτίθεται. Κριτής μας είναι Ο ΧΡΙΣΤΟΣ. Μας σώζει η μας κατακρίνει η συμπεριφορά και στάση μας απέναντι του. Γιατί μας διευκρινίζει ότι στο πρόσωπο Του αναφέρεται κάθε πράξη μας προς τον συνάνθρωπό μας, καλή ή κακή. Ηθικά αδιάφορες πράξεις δεν υπάρχουν. Αν τονίζει σαν κριτήριο την αγάπη, δεν σημαίνει πώς θέλει ν' αποκλείσει την πίστη. Θέλει να προλάβει

ακριβώς την καταδίκη της πίστεως εκ μέρους μας σ' ένα σύνολο θεωρητικών αληθειών χωρίς ανταπόκριση και εφαρμογή στη ζωή μας.

Όπως ο κεκηρυγμένος άθεος και οσυνειδητός αρνητής της πίστεως μεταφράζει την αθεΐα και απιστία του σε αντίθετα έργα, έτσι και ο πιστός πρέπει να κάμει την πίστη του κινητήρια δύναμη της ζωής του. Γιατί «ή πίστις χωρίς τῶν ἔργων» (Ιακ. β' 20) της αγάπης, είναι νεκρά. Δεν αποκλείει, λοιπόν, την πίστη, αφού αυτή είναι η προϋπόθεση του ορθού βίου και της σωτηρίας. Αλλά και κάτι περισσότερο. Όχι μόνο «ὁ μὴ πιστεύσας» (εις τον Χριστό) δεν σώζεται, αλλά και ο μη ορθῶς πιστεύσας. Ο Θεός δεν είναι μόνο αγάπη, είναι και αλήθεια (Ιωαν. ιδ' 6· Α' Ιωαν. δ' 8· δ' 16· ε' 6) και μάλιστα Αυτοαλήθεια. Όποιος προδίδει την αλήθεια προδίδει και την αγάπη. Η αγάπη του Χριστού «συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ» (Α' Κορ. ιγ' 6) συζεί δηλαδή και συνευδοκίμει με την αλήθεια, δεν υπάρχει χωρίς αυ-τήν. Να λοιπόν πῶς καταξιώνεται ο αγώνας για την καθαρότητα του δόγματος. Γιατί είναι αγώνας για την αγάπη, είναι η μεγαλύτερη εκκλησιαστική διακονία.

Είναι αγώνας πρώτιστα κοινωνικός, γιατί γίνεται χάριν του Λαού του Θεού, για να μείνει ανεπηρέαστος από την πλάνη, που είναι πραγματική αυτοκτονία

Αδελφοί μου όταν ο Χριστός μας ανέφερε την παραβολή της Κρίσεως, οι λόγοι του μπορούσαν να νοηθούν όχι μόνο σε συνάρτηση προς τούς συγχρόνους του, αλλά και προς όσους ἔζησαν πριν απ' Αυτόν. Όσοι δεν γνώρισαν τον Χριστό, μπορούν να ἔχουν λόγους να κριθούν μόνον για την αγάπη τους, μολονότι αγάπη χωρίς πίστη στον Θεό δεν είναι ποτέ δυνατόν να υπάρχει. Όποιος ειλικρινά ασκεί την αγάπη «δέχεται» τον Θεό, ἔστω και αν τον αγνοεί. Ο άπιστος δεν δύναται να ἔχει παρά μόνο φαινομενικά αγάπη. Και μόνο εκεί, που υπάρχει βάπτισμα και «ἅγιο Πνεῦμα», είναι δυνατό να υπάρξει «τελεία αγάπη», αγάπη χριστιανική.

Το ζήτημα όμως πρέπει, νομίζω, να τεθεί κατ' ἄλλο τρόπο. Όταν εμείς σήμερα ακούμε την παραβολή, δύο χιλιάδες χρόνια μετά την σάρκωση του Υιού του Θεού, πῶς είναι δυνατόν να χωρίσουμε από την αγάπη μας την (ορθή) πίστη; Το Ευαγγέλιο λέγει καθαρά: «ὁ... μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ ἐπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ» (Ιωαν. γ' 18). Μετά την ἑνσαρκη δηλαδή οικονομία η κρίση εἶ-ναι συνέπεια της στάσης κάθε ἀνθρώπου ἐναντι του Χριστοῦ. Κριτήριο μένει η αγάπη. Αγάπη όμως που προϋποθέτει την εἰς Χριστόν πίστη. Γιατί αυτή είναι η μόνη αληθινή. Αυτή μονάχα δικαιώνει και σώζει...
Αμήν.

"Σχόλιο στην αποστολική περικοπή της Κυριακής της Απόκρεω" της Ηλιάνας Κάουρα, θεολόγου.

«Διόπερ ει βρώμα σκανδαλίζει τον αδελφόν μου, ου μη φάγω κρέα εις τον αιώνα, ίνα μη τον αδελφόν μου, σκανδαλίσω».

Κυριακή της Απόκρεω και χρονικά βρισκόμαστε όλο και πιο κοντά στην έναρξη της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Το ουσιαστικό Απόκρεως προέρχεται από το ρήμα αποκρεώ που σημαίνει απέχω από τη λήψη κρέατος, δηλαδή σταματώ να τρώω κρέας.

Στην Αποστολική Περικοπή της Κυριακής ο απόστολος Παύλος απευθυνόμενος προς τους Κορινθίους, εξηγεί ότι δεν είναι οι τροφές που θα καθορίσουν τη θέση τους απέναντι στο Θεό, χωρίς να εννοεί ότι πρέπει χωρίς διάκριση αυτοί που έχουν τη «γνώση» να μετέχουν σε ειδωλολατρικά τραπέζια τρώγοντας ειδωλόθυτα, κρέατα, δηλαδή κρέατα προερχόμενα από τις θυσίες τις οποίες οι εθνικοί προσέφεραν στα είδωλα, γιατί κάποιοι από τους αδελφούς μας είναι αδύνατοι στην πίστη και ενδέχεται να σκανδαλιστούν.

Η επίδειξη της ελευθερίας

Τα ζητήματα που θίγει ο απόστολος Παύλος με την περικοπή αυτή είναι σημαντικότερα και αφορμή ήταν η μεταξύ των Χριστιανών διχογνωμία που αφορούσε την κατανάλωση κρέατος προερχόμενου από ζώα τα οποία θυσιάζονταν στα είδωλα.

Μια μερίδα χριστιανών υποστήριζε ότι δεν απαγορευόταν η κατανάλωση αυτών των ζώων γιατί γι αυτούς ήταν μια υλική τροφή και συμμετείχαν, χωρίς διάκριση, σε γεύματα στα οποία προσφέρονταν ειδωλόθυτα, αφού ήξεραν ότι δεν υπήρχαν οι θεοί των ειδώλων. Επίσης πίστευαν ότι τρώγοντας ειδωλόθυτα έδειχναν την ελευθερία και την ανωτερότητα της χριστιανικής πίστεως. Η στάση τους όμως αυτή προκαλούσε προβλήματα στην Εκκλησία, επειδή υπήρχε μία άλλη μερίδα Χριστιανών που υποστήριζαν ότι η κατανάλωση αυτών των κρεάτων σήμαινε την αποδοχή των θεών των ειδώλων, άρα είναι αντίθετη με τη χριστιανική πίστη και ότι όποιος έτρωγε από αυτά μολυνόταν. Η ζημιά που γινόταν στην Εκκλησία ήταν μεγάλη γιατί οι ασθενείς στην πίστη σκανδαλιζόνταν και πολλοί δεν ήξεραν ποια στάση να κρατήσουν, αφού οι Χριστιανοί της πρώτης ομάδας κάνοντας αδιάκριτη χρήση και επίδειξη της ελευθερίας που τους χάρισε ο Θεός καταργούσαν με αυτή τους τη στάση την αγάπη προς τους αδελφούς τους.

«Η ελεύθερη αγάπη και η αγαπώσα ελευθερία»

Ο Θεός μας έδωσε την ελευθερία του τι θα φάμε και τι όχι, αφού δεν είναι η τροφή που καθορίζει τη θέση μας απέναντί του, δεν είναι η τροφή που θα μας δώσει αξία ενώπιον του. «Βρώμα ημάς ου παρίστησι τω Θεώ· ούτε γαρ εάν φάγωμεν περισσεύομεν, ούτε γαρ εάν μη φάγωμεν υστερούμεθα». Το όλο θέμα ήταν καθαρά πνευματικό, και οι λέξεις «περισσεύομεν» και «υστερούμεθα» δεν αναφέρονται στο σωματικό χορτασμό αλλά στην πρόοδο ή την υστέρηση των αρετών. Η βρώση των ειδωλοθύτων ήταν μόνο η

αφορμή. Η ρίζα του προβλήματος ήταν οι σχέσεις των ανθρώπων με το Θεό και με τους συνανθρώπους τους, η ελευθερία που μας έδωσε ο Θεός και πως αυτή η ελευθερία γίνεται κάποιες φορές αιτία σκανδαλισμού για τους αδελφούς μας.

Ο απόστολος Παύλος αναγνωρίζει την ελευθερία του χριστιανού αλλά δεν αναγνωρίζει την κακή χρήση της γιατί θα γίνει πρόσκομμα για τους ασθενείς αδελφούς μας. «Βλέπετε δε μήπως η εξουσία υμών αυτή πρόσκομμα γένηται τοις ασθενούσιν» και αιτία σκανδαλισμού για τους αδελφούς μας. Δεν είναι δυνατόν η ελευθερία και η αγάπη να χωρίζονται η μία από την άλλη. Είναι ελεύθεροι οι Χριστιανοί να φάνε από τα ειδωλόθυτα. Αυτή η ελευθερία όμως συνδέεται άμεσα και με την κοινωνία αγάπης και της υπευθυνότητας μας έναντι των άλλων ανθρώπων. Δεν μπορεί συνεπώς η ελευθερία του πιστού ανθρώπου να λειτουργήσει ξέχωρα από την αγάπη του στους άλλους ανθρώπους, δεν μπορεί ελευθερία αυτή να καταργήσει την αγάπη γιατί οι δύο αυτές έννοιες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες. Η ελευθερία δεν υπάρχει χωρίς την αγάπη και δεν ορίζεται παρά με την αγάπη. Είμαστε πραγματικά ελεύθεροι και σεβόμαστε ειλικρινά την ελευθερία των άλλων μόνο όταν αγαπάμε ειλικρινά τους άλλους.

Μιλώντας στο πρώτο πρόσωπο ενικού ο απ. Παύλος θέλει να τονίσει ότι και ο ίδιος θα θυσιάσει τον εαυτό του, προκειμένου ποτέ να μην γίνει αιτία σκανδαλισμού του αδελφού του. «Διόπερ ει βρώμα σκανδαλίζει τον αδελφόν μου, ου μη φάγω κρέα εις τον αιώνα, ίνα μη τον αδελφόν μου, σκανδαλίσω». Ο Απόστολος δίνει παράδειγμα θυσιαστικής αγάπης, στερώντας από τον εαυτό του όλα όσα θα σκανδάλιζαν τους αδελφούς του ακόμα και όσα επιτρέπονταν θέλοντας έτσι να τονίσει πως η αγάπη είναι πάνω από όλες τις αρετές «των συγκεχωρημένων απείχετο υπερ του μη σκανδαλίσαι, αλλ' ότι και μετά πολλού του πόνου και του κινδύνου» (I. Χρυσοστόμου, Εις την Α' προς Κορινθίους Επιστολή, Ομιλία 9,1). Πιστεύει ότι πάνω από οποιαδήποτε εξουσία ή ελευθερία είναι η ανιδιοτελής και θυσιαστική αγάπη, αφού όπως ο ίδιος γράφει αλλού, «οφείλομεν ημείς οι δυνατοί τα ασθενήματα των αδυνάτων βαστάζειν» (Ρωμ. 15,1). Βάζει όριο ο απόστολος Παύλος στην ελευθερία και στην εξουσία και αυτό το όριο είναι η αγάπη προς τους άλλους. Για τον ίδιο λόγο με έμφαση λέγει αλλού: «Γέγονα τοις πάσι τα πάντα ίνα πάντως τινάς σώσω».

Η ελευθερία των χριστιανών δεν μπορεί να αυτονομηθεί. Βρίσκει το νόημά της, όταν μπαίνει στην υπηρεσία της αγάπης. Πάνω από την ελευθερία μας οι χριστιανοί πρέπει να τοποθετούμε την ωφέλεια των αδελφών μας και την οικοδομή της Εκκλησίας. Κανόνας συμπεριφοράς μας πρέπει να είναι το «μη τιθέναι πρόσκομμα τω αδελφώ ή σκάνδαλον» (Ρωμ. 14,13). Όταν χρειάζεται να είμαστε πρόθυμοι να στερηθούμε την ελευθερία μας και να θυσιάσουμε τα «δικαιώματά» μας. Η αγάπη αυτή συνεπάγεται προσφορά και θυσία του εγωτικού εαυτού μας για την προκοπή και την εν Χριστώ σωτηρία των συνανθρώπων μας. Η αγάπη κατά τον απόστολο Παύλο «ου ζητεί τα εαυτής» (Α' Κορ., 13,5), αλλά «πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ελπίζει, πάντα υπομένει» (Α' Κορ. 13, 7) και γι αυτό και εκουσίως «υποτάσσεται» στην αδυναμία του αδελφού.

Είναι προφανές γιατί καθορίστηκε η ανάγνωση της αποστολικής αυτής περικοπής την Κυριακή της Απόκριεω. Σε λίγες μέρες θα αρχίσει η νηστεία. Ο απόστολος Παύλος με την αναφορά του αυτή θέτει τα πλαίσια του ήθους και της συμπεριφοράς μας όσον

αφορά τη νηστεία σε συσχετισμό με τη συμπεριφορά μας απέναντι στους αδελφούς μας. Η κλήση απευθύνεται σε όλους να χρησιμοποιήσουν αυτό το πνευματικό μέσο. Αν όμως μερικοί δεν νηστεύουν δεν πρέπει να γίνονται προκλητικοί προς εκείνους που νηστεύουν και εκείνοι που νηστεύουν δεν πρέπει να υπερηφανεύονται και να κατακρίνουν εκείνους που δεν νηστεύουν. Αλλά βεβαίως το ζήτημα δεν περιορίζεται στο θέμα της κρεοφαγίας ή της νηστείας. Αυτό είναι ένα παράδειγμα μεταξύ των πολλών. Εκείνο που πρέπει να έχουμε κατά νουν ως βασική αρχή είναι η μη απολυτοποίηση των δικών μας θέσεων και επιλογών, όταν αυτές κινδυνεύουν να δημιουργήσουν διαιρέσεις και όξυνση στις σχέσεις μας με τους άλλους ανθρώπους για θέματα που είναι δευτερεύοντα. Όπως ο Θεός, για παράδειγμα, θα καταργήσει και την κοιλία που δέχεται τα φαγητά, αλλά και τα ίδια τα φαγητά, έτσι και πολλά άλλα υλικά πράγματα θα καταργηθούν όταν ο άνθρωπος εισέλθει στη βασιλεία του Θεού. Και το βασικό ερώτημα είναι κατά πόσο με τη συμπεριφορά μας οικοδομούμε την κοινωνία, την οικογένεια, την Εκκλησία, τους άλλους, ή συμβάλλουμε στον σκανδαλισμό, στην καταστροφή των θεμελίων της βασιλείας του Θεού μέσα στον κόσμο μας.

Όντως, παρόλο που σήμερα δεν υπάρχουν ειδωλόθυτα, οι σύγχρονοι άνθρωποι κινδυνεύουμε από την υποταγή στην πρακτική ειδωλολατρία. Η θεοποίηση των υλικών αγαθών και επιτευγμάτων των ανθρώπων στηρίζεται αποκλειστικά στις βιολογικές δυνάμεις και ικανότητες του ανθρώπου. Η προσωπική μας επιτυχία και ανέλιξη γίνεται με αθέμιτα μέσα και πατώντας «επί πτωμάτων». Η «Νέα Τάξη» πραγμάτων μας αναγκάζει να έχουμε ατομικές διεκδικήσεις οι οποίες στηρίζονται στην προβολή και διεκδίκηση των λεγομένων ατομικών δικαιωμάτων του ανθρώπου και τα οποία φυσικά έρχονται σε αντίθεση με όλα όσα ο απόστολος Παύλος δίδασκε προς τους Κορινθίους. Με την έναρξη της Μεγάλης Τεσσαρακοστής έχουμε την ευκαιρία να αναλογισθούμε την προσωπική μας πορεία και πως αυτή έρχεται σε αντίθεση με το σημερινό μήνυμα που είναι η θυσιαστική αγάπη για τους συνανθρώπους μας.

Χριστάκης Ευσταθίου: "Η κρίση του Κυρίου" (Κυριακή της Απόκριω)

“Δεύτε οι ευλογημένοι του Πατρός μου, κληρονομήσατε την ητοιμασμένην υμίν βασιλείαν από καταβολής κόσμου”. Στη σημερινή ευαγγελική περικοπή ο άνθρωπος τοποθετείται μπροστά σε μια πραγματικότητα που τον καθοδηγεί στην πνευματική του πορεία με τρόπο απλό και συγκεκριμένο.

Ο Κύριός μας που εμφανίζεται ως ο Δίκαιος Κριτής, βάζει τις προϋποθέσεις εκείνες που καταξιώνουν τον άνθρωπο να εισέλθει στη Βασιλεία Του.

Οι προϋποθέσεις αυτές συνδέονται με την σχέση που αναπτύσσει με τον Θεό και τον συνάνθρωπό του σε μια πορεία ανάβασής του στον ουρανό. Τα άξια τέκνα Είναι πολύ χαρακτηριστική η εικόνα που ξεδιπλώνει μπροστά μας η ευαγγελική περικοπή:

“Επείνασα γαρ, και εδώκατέ μοι φαγείν, εδίψησα, και εποτίσατέ με, ξένος ήμην, και συνηγάγετέ με, γυμνός, και περιεβάλατέ με, ησθένησα, και επεσκεψασθέ με, εν φυλακή ήμην, και ήλθετε προς με....”.

Οι λόγοι αυτοί του Κυρίου παραπέμπουν στην ουσία του Χριστιανικού μηνύματος που συνδέεται τόσο στενά με την υποσχόμενη Βασιλεία των Ουρανών και τα άξια τέκνα που θα την κληρονομήσουν. Και πραγματικά, η επισήμανση αυτή του Κυρίου μας δίνει το στίγμα του μεγαλείου του ανθρώπου που συνίσταται στην κατ’ εικόνα Θεού δημιουργία του. Αυτό θέλει να δείξει η προτροπή Του να βλέπουμε στο πρόσωπο του συνανθρώπου μας την παρουσία του Ιδίου. Έτσι η διδασκαλία της Εκκλησίας μας, που όπως γνωρίζουμε είναι το Σώμα του Χριστού, δεν κινείται σε έννοιες αφηρημένες και θεωρητικές, αλλά αποκτά πρακτικό νόημα και περιεχόμενο στην καθημερινή μας ζωή.

Όπως όλοι γνωρίζουμε την περίοδο αυτή βρισκόμαστε σε μια πορεία που έχει ως κέντρο την άσκηση με σκοπό την απόκτηση αρετών, κατά τρόπο που ο άνθρωπος να γίνεται χαριτωμένη ύπαρξη. Αυτή ακριβώς η πορεία περνά μέσα από την σύσταση του Κυρίου μας να βλέπουμε τον ίδιο στο πρόσωπο των συνανθρώπων μας και να βιώνουμε την χαρά του με την αληθινή σχέση ζωής που σφυρηλατείται μέσα από τον πλούτο της μυστηριακής και λειτουργικής ζωής της Εκκλησίας μας. Μάλιστα, θα πρέπει να έχουμε υπ’ όψιν ότι ο άνθρωπος μπορεί όχι μόνο να αποδεχθεί αλλά και να αγαπήσει πραγματικά τον αδελφό του, μόνο όταν αντλεί από την μεγάλη πηγή της Χάριτος που προσφέρει η Εκκλησία μας.

Έξω από τη χαρά της Ορθόδοξης Εκκλησίας μας ο άνθρωπος δεν βλέπει τον συνάνθρωπό του ως αδελφό αλλά ως ανταγωνιστή που τον γεμίζει με ανασφάλειες και καχυποψίες. Είναι γι’ αυτό το λόγο που ο Χριστός ουσιαστικά μας προτρέπει να πλησιάσουμε τον Ίδιο (την Εκκλησία Του που είναι το Σώμα Του) έτσι ώστε να αποκτήσουμε τα εφόδια εκείνα που θεμελιώνουν την κοινωνία αγάπης, όπως αυθεντικά την βίωσαν οι πιστοί στα Ιεροσόλυμα στους πρώτους χριστιανικούς αιώνες. Αγαπητοί αδελφοί, ας προσπαθήσουμε κι’ εμείς στη ζωή μας να αποβάλουμε όλα τα πάθη και τις

αδυναμίες που εμφωλεύουν στις καρδιές μας. Ιδιαίτερα αυτή την περίοδο που μπαίνουμε στο στάδιο των αρετών η Εκκλησία μας παραπέμπει σ' αυτή την πορεία ζωής.

Με τη χάρη του Θεού αλλά και με τη δική μας προσπάθεια μπορούμε να φθάσουμε στο σημείο να βλέπουμε στο πρόσωπο του κάθε συνανθρώπου μας τον ίδιο τον Κύριό μας. Και τότε θα μπορούμε να ακούσουμε και εμείς το “δεύτε οι ευλογημένοι του Πατρός μου, κληρονομήσατε την ητοιμασμένην υμίν βασιλείαν από καταβολής κόσμου”. Η διαβεβαίωση του Χριστού “εφ' όσον εποιήσατε ενί τούτων των αδελφών μου των ελαχίστων εμοί εποιήσατε” αποτελεί μια μαρτυρία ζωής για όλους μας.

Π. Σπυρίδωνας Ιωάννου: "Κήρυγμα στην ευαγγελική περικοπή της Κυριακής της Απόκρεω"

Η τρίτη Κυριακή του Τριωδίου, είναι αφιερωμένη στο πιο φοβερό γεγονός της ανθρώπινης ιστορίας, στη μέλλουσα Κρίση, ως απαραίτητος προβληματισμός των πιστών αυτή την αγωνιστική αυτή περίοδο.

Η μέλλουσα Κρίση, είναι θεμελιώδης πίστη της χριστιανικής διδασκαλίας, η οποία θα επισυμβεί στο τέλος αυτού του πρόσκαιρου κόσμου και περιγράφεται σαφέστατα στο ευαγγέλιο του Ματθαίου. Ο Κύριος, λίγο πριν το πάθος Του, ομιλώντας για τα έσχατα είπε πως, όταν έρθει ο Ίδιος στη Δεύτερη και φοβερή παρουσία Του «εν τη δόξη αυτού και πάντες οι άγιοι άγγελοι μετ' αυτού, τότε καθίσει επί θρόνου δόξης αυτού, και συναχθήσεται έμπροσθεν αυτού πάντα τα έθνη».

Τότε λοιπόν ο μεγάλος Κριτής, θα ξεχωρίσει τα πρόβατα από τα ερίφια, όπως κάνει εξάλλου και κάθε βοσκός. Και θα τοποθετηθούν εκ δεξιών όλοι αυτοί οι οποίοι έζησαν σύμφωνα με το θέλημα του Θεού και πάνω απ' όλα έδειξαν έμπρακτα την αγάπη τους σε όλους όσους είχαν την ανάγκη, δηλαδή στους πεινασμένους, στους διψασμένους, στους ασθενείς και στους φυλακισμένους. Ενώ αντίθετα σε αυτούς οι οποίοι δεν ενδιαφέρθηκαν να δείξουν την αγάπη τους και την ευσπλαχνία τους, ο Κύριος μας θα τους πει « πορεύεσθε απ' εμού οι κατηραμένοι εις το πυρ το αιώνιον το ητοιμασμένον τα διαβόλω και τοις αγγέλοις αυτού, εφ' όσον ουκ εποιήσατε ενί τούτων των ελαχίστων, ουδέ εμοί εποιήσατε. Και απελεύσονται ούτοι εις κόλασιν αιώνιον, οι δε δίκαιοι εις ζωήν αιώνιον ».

Αυτή τήν μακαρία έλπίδα τής θείας έπιφανείας, πού ύπάρχει μέσα στίς ψυχές τών πιστών ανθρώπων, στηρίζει και έπιβεβαιώνει η άγία Έκκλησία μας καθώς έπαναλαμβάνει τήν διδασκαλία του Κυρίου μας Ίησου Χριστού για τήν Δευτέρα και ένδοξη Παρουσία και έπανεμφάνισί Του ένώπιον πάντων τών Άγγέλων, ανθρώπων και δαιμόνων στήν σημερινή Κυριακή τής Αποκρέω..

Δέν θά ήταν περιττό νά έπαναλάβουμε, ότι είμαστε βέβαιοι, πώς ό Ίησους Χριστός θά έμφανισθει για 2η φορά πάνω στην γη. Αυτό αποτελεί θεμελιώδη διδασκαλία τής Έκκλησίας μας. Γι' αυτή μᾶς μίλησε ό Ίδιος ό Ίησους Χριστός, οι Άγγελοι κατά τήν ώρα τής Αναλήψεως Του στους ουρανούς, και οι Απόστολοι και θεϊοι Μαθητές Του. Η μαρτυρία όλων δέν αφήνει σε κάθε καλοπροαίρετο και μέ αγαθή συνείδηση άνθρωπο, περιθώρια άμφιβολιών και άντιρρήσεων. Μάλιστα δέ και οι Προφήτες τής Παλαιᾶς Διαθήκης προλέγουν περί αυτής. Ό προφήτης Ίωήλ αλλά και ο προφήτης Ζαχαρίας, ονομάζουν τήν ήμέρα τής Δευτέρας Παρουσίας του Κυρίου μας Ίησου Χριστού «ήμέρα μεγάλη και έπιφανή. Γνωρίζουμε άκόμη, ότι ή Δευτέρα Παρουσία του Κυρίου μας θά είναι πολύ διαφορετική από τήν πρώτη. Στήν πρώτη ήλθε μέ δούλου μορφή· στήν δεύτερη θά έλθει ως Θεός τών πάντων. Ήλθε ταπεινός, θά επανέλθει ένδοξος και

κραταιός. Ἦλθε γιά νά σώσει τόν ἄνθρωπον, θά ἐπανεέλθει γιά νά κρίνει τόν ἄνθρωπο. Ἦλθε σωτήρας λυτρωτής καί εὐεργέτης, θά ἔλθει Κριτής ἀπαραλόγιστος, Βασιλεύς αἰώνιος, ἀδιαμφισβήτητος, κραταιός Κύριος καί Δεσπότης. Ἦλθε κρύπτων τήν Θεία δόξα καί μεγαλοπρέπειά Του, θά ἐπανεέλθει μέ ἀπαστράπτουσα τήν δόξα τῆς θεϊκῆς μορφῆς Του.

Τό πότε θά ἐπιστρέψει γνωρίζει μόνον Ἐκεῖνος. Ὡστόσο οἱ θεοφόροι Πατέρες μας πιστεύουν, ὅτι ἐπειδή ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου ἄρχισε ἡμέρα Κυριακή, ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἀναστήθηκε ἡμέρα Κυριακή, τό Πνεῦμα τό Ἅγιο κατέβη κατά τήν Πεντηκοστή καί ἦταν ἡμέρα Κυριακή, ἡ Ἀποκάλυψις στόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη ἐγένετο ἡμέρα Κυριακή καί τήν ὥρα τῆς Θείας Λειτουργίας, ὅτι καί ἡ Δευτέρα Παρουσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ θά γίνει ἡμέρα Κυριακή καί σέ ὥρα τῆς θείας Λειτουργίας, ὅταν οἱ πιστοί θά εἶναι συγκεντρωμένοι στό ὄνομά Του. Τότε θά ἔλθει νά τοῦς παραλάβει μαζί Του στήν αἰώνια δόξα καί εὐφροσύνη.

Αὕτη θά εἶναι ἡ ἐπισημότερη ἡμέρα γιά τόν Θεό καί γιά τοῦς Ἀγγέλους, τοῦς ἀνθρώπους καί τοῦς δαίμονες. Ὄταν ὁ Θεός θά φανερωθεῖ καί πάντες θά Τόν ἴδουν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. Αὕτη θά εἶναι ἡ ἐσχάτη Θεοφάνεια. Τό γεγονός ὅμως αὐτό τό μεγαλειῶδες καί συγκλονιστικό θά συνοδεύεται ἀπό πλῆθος ἄλλων ἐπί μέρους γεγονότων, πού θά προκαλοῦν θαυμασμό, ἐκπληξη, χαρᾶ ἢ λύπη, ἀσύλληπτη εὐτυχία ἢ δυστυχία. Καί οἱ μὲν δίκαιοι θά μακαρίζουν τοῦς ἑαυτούς των πού ἔζησαν μέ πίστι καί εὐσέβεια καί εἶδαν τόν Θεόν «καθώς ἐστί». Οἱ δέ πονηροί θά συστρέφονται λυπούμενοι, ὅτι δέν ἀξιώθηκαν νά γευθοῦν τήν χρηστότητα τοῦ Κυρίου καί νά γίνουν μέτοχοι τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν. Ἡ ἐσχάτη αὕτη Θεοφάνεια θά κρίνει τοῦς ἀνθρώπους. Κι ὅσοι θά ἔχουν λάβει ἀπό τήν ζωὴ αὕτη τό Ἅγιο Πνεῦμα καί θά ἔχουν ἐνδυθεῖ τόν Ἰησοῦ Χριστό, θά ἔχουν παρρησία καί θά εἰσέλθουν ἔτοιμοι στήν «χαρὰ τοῦ Κυρίου». Ὅσοι ὅμως ἐραθύμησαν στήν ζωὴ τους καί δέν φρόντισαν νά ἀποκτήσουν δικαίωμα εἰσόδου στήν θεϊαν πανήγυριν, θά ἀποκλεισθοῦν, ἐπειδή ὁ Θεός ὡς καθαρὸς καί ἅγιος δέν κοινωνεῖ μέ πονηροὺς καί ἀκαθάρτους.

Γι' αὐτό κι ὁ Κύριος μᾶς τόνισε ἢ μᾶς ὑπέδειξε μέ ποιές προϋποθέσεις θά ἀξιωθοῦμε νά ἀπολαύσουμε τό μέγα ἐκεῖνο θέαμα καί γεγονός τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς φοβερᾶς. Μέ τήν τήρηση τῶν δύο ἐντολῶν: «Νά ἀγαπᾶς τόν Κύριον τόν Θεόν σου μ' ὅλη τήν καρδιά σου, μ' ὅλη τήν ψυχή σου, μ' ὅλο τό νοῦ σου καί μ' ὅλη τήν δύναμή σου. Νά ἀγαπᾶς τόν πλησίον σου ὅπως τόν ἑαυτό σου». Ὄταν ἀγαπᾶμε τόν Θεό σημαίνει, ὅτι Τόν σεβόμαστε, Τόν ἐμπιστευόμαστε, τόν ἀναζητᾶμε καί θέλουμε νά εἶμαστε κοντά Του, τηροῦμε τίς ἐντολές Του, ἀποδεχόμαστε τήν διδασκαλία Του, πράττουμε κατά τό ἅγιο θέλημά Του, Τόν εὐχαριστοῦμε γιά τίς δωρεές Του καί Τόν λατρεύουμε σ' ὀλόκληρη τήν ζωὴ μας. Ὄταν ἀγαπᾶμε τόν πλησίον μας ὅπως τόν ἑαυτό μας, τότε μοιραζόμαστε τά πάντα στή ζωὴ αὕτη μέ τοῦς ἄλλους. Αὐτό μᾶς ἐδίδαξε σήμερα ὁ Κύριός μας. Ὅπως Ἐκεῖνος μοιράσθηκε τήν δόξα Του μέ μᾶς, ζητεῖ κι ἀπό μᾶς νά μοιραζόμαστε μέ τοῦς ἀδελφούς μας τήν ζωὴ μας, τόν χρόνο μας, τά χρήματά μας, τά ἀγαθά μας, τίς ικανότητές μας, τά πάντα. Τότε θά Τοῦ μοιάζουμε καί θά ἔχουμε θέσι στήν βασιλεία Του.

Ἡ σημερινή λοιπόν Κυριακή, εἶναι ἀγαπητοί ἀφιερωμένη ἀπό τους πατέρες της Εκκλησίας μας στήν μέλλουσα Κρίση που θα γίνει κατά την 2α και ἐνδοξο παρουσία του

Ιησού Χριστού. Και τοποθετήθηκε η εορτή αυτή της ανάμνησης της 2ας παρουσίας για να μας θυμίζει ότι ο Θεός δεν είμαι μόνο φιλόανθρωπος, αλλά και κριτής δίκαιος αποδίδοντας στον καθένα σύμφωνα με τα έργα του. Με την ενθύμηση λοιπόν της φοβερής εκείνης ημέρας, οι Πατέρες προσπαθούν να μας σηκώσουν από τον ύπνο της αμέλειας, ώστε να εργαστούμε με αρετή και να μας προτρέψουν στην συμπόνια και στην φιλανθρωπία, σε όλους όσους έχουν την ανάγκη μας. Διότι αγαπητοί, ο δρόμος για την ένωσή μας με τον Θεό, περνάει μέσα από την έμπρακτη αγάπη μας για τον πλησίον. Η αγάπη . Αυτό είναι το σύνταγμα που ψήφισαν ο Χριστός και η Εκκλησία του με το αίμα τους. Στο πρόσωπο κάθε αναξιοπαθούντος ανθρώπου πρέπει να βλέπουμε τον ίδιο τον Χριστό διότι όπως μας λέγει και ο Κύριος « εφ' όσον εποιήσατε ενί τούτων των ελαχίστων, εμοί εποιήσατε » Η μέλλουσα κρίση είναι αναπόφευκτη και απορρέει από την απόλυτη δικαιοσύνη του Θεού. Την παρέλευση αυτού του φθαρτού και τραυματισμένου από την αμαρτία κόσμου θα επισφραγίσει η μεγάλη και αδέκαστη κρίση του Χριστού, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την είσοδο στη νέα πραγματικότητα της βασιλείας του Θεού. Οι άνθρωποι, ως ελεύθερα όντα, πρέπει να τοποθετηθούν στη βασιλεία του Χριστού ανάλογα με τη δική τους επιλογή σε αυτή τη ζωή. Φεύγοντας σήμερα από το Ναό εας μας μείνει ότι Ύψιστο κριτήριο της κρίσεως θα είναι η στάση και συμπεριφορά μας απέναντι στους συνανθρώπους μας, απέναντι στους φτωχούς, τους ασθενείς, τα ορφανά, σε αυτούς που δοκιμάζονται σε αυτούς που πονούν και θλιβονται.

Ας φοβηθούμε αγαπητοί τον Θεό και ας ξεκινήσουμε σήμερα τελευταία ημέρα της κρεοφαγίας, μια νέα πορεία, μια νέα ζωή ώστε και σε εμάς να μας αναφωνήσει ο Κύριος Δευτε οι ευλογημένοι του Πατρός μου, κληρονομήσατε την ητοιμασμένην υμίν βασιλεία από καταβολής κόσμου. ΑΜΗΝ

π. Συμεών Κραγιόπουλος: "Λίγα λόγια για την αγάπη" (ομιλία εις την Κυριακή της Απόκρεω και τα Ψυχοσάββατα)

Λίγα λόγια για την αγάπη

Βρισκόμαστε στη δεύτερη εβδομάδα του Τριωδίου και όπως ίσως θα ξέρετε, η εβδομάδα εκκλησιαστικώς αρχίζει από τη Δευτέρα. Οι ημερες αυτής της εβδομάδος χαρακτηρίζονται ως Δευτέρα της Απόκρεω, Τρίτη της Απόκρεω· σήμερα είμαστε στην Τετάρτη και σε λίγο θα μπουμε στην Πέμπτη και την Κυριακή είναι η Κυριακή της Απόκρεω. Πριν από την Κυριακή είναι το Ψυχοσάββατο.

Μια αναφορά στα Ψυχοσάββατα

Με την ευκαιρία αυτή, καίτοι και άλλη φορά το έχω πει, να ξέρουμε ότι κανονικά δύο είναι τα Ψυχοσάββατα. Το ένα είναι αυτό που μας έρχεται, πριν από την Κυριακή της Απόκρεω και το άλλο είναι πριν από την Πεντηκοστή. Το Σάββατο πριν από την Πεντηκοστή λέγεται κι εκείνο Ψυχοσάββατο. Τα δύο επόμενα Σάββατα είναι κι εκείνα κατά κάποιο τρόπο Ψυχοσάββατα. Δηλαδή το Σάββατο πριν από την Κυριακή της Τυρινής και επίσης το Σάββατο του αγίου Θεοδώρου θεωρούνται και αυτά Ψυχοσάββατα, αλλά όμως κανονικά δύο είναι τα Ψυχοσάββατα. Γενικότερα όμως τα Σάββατα όλων των εβδομάδων όλου του έτους είναι αφιερωμένα στους κεκοιμημένους.

Η Εκκλησία δεν έβαλε τυχαία αυτό το Σάββατο να είναι Ψυχοσάββατο, ούτε επίσης έβαλε τυχαία το Σάββατο πριν από την Πεντηκοστή να είναι και εκείνο Ψυχοσάββατο. Όπως θα θυμάστε, την Πεντηκοστή οι ευχές που αναγινώσκονται στον εσπερινό της γονυκλισίας -ακολουθία της γονυκλισίας- αρκετές φορές αναφέρονται στους κεκοιμημένους κατά έναν πολύ ειδικό τρόπο και έτσι η εορτή της Πεντηκοστής είναι αφιερωμένη στους κεκοιμημένους. Γι' αυτό και το Σάββατο που προηγείται της Πεντηκοστής καθιερώθηκε να είναι Ψυχοσάββατο, όπως καθιερώθηκε και το ερχόμενο Σάββατο. Και γιατί; Διότι η Κυριακή αυτή που μας έρχεται είναι βέβαια Κυριακή της Απόκρεω, αλλά είναι και Κυριακή της Κρίσεως.

Ταπεινώση, μετάνοια, αγάπη...

Την πρώτη Κυριακή του Τριωδίου μας παρουσίασε η Εκκλησία την παραβολή του τελώνου και Φαρισαίου -και από την παραβολή πήρε και η Κυριακή το όνομα-για να μας θυμίσει η Εκκλησία, όπως είπαμε και τις άλλες φορές, ότι πρέπει να ταπεινωθεί ο άνθρωπος. Να συναισθανθεί ο άνθρωπος ότι απέτυχε, να συναισθανθεί ο άνθρωπος ότι

τα έκανε θάλασσα, να συναισθανθεί ότι έπεσε έξω, ότι πολύ αμάρτησε που έκανε του κεφαλιού του, να ταπεινωθεί και εν συνεχεία να μετανοήσει.

Όπως είπαμε, εάν δεν ταπεινωθεί ο άνθρωπος, δεν μπορεί να μετανοήσει· ψευτομετάνοια θα είναι η μετάνοιά του. Ο τελώνης πήρε την πιο ταπεινή στάση και γι' αυτό προσεύχεται μετανοημένος και δικαιώνεται από τον Θεό. Ο άσωτος και αυτός ήλθε «εις εαυτόν»· ταπεινώθηκε, μετενόησε και επέστρεψε στον πατέρα.

Πρώτα λοιπόν είναι η ταπείνωση, μετά η μετάνοια και μετά βέβαια παρεμβάλλονται πολλές αρετές, τις οποίες αρετές τις βρίσκουμε μέσα στην ταπείνωση και μέσα στη μετάνοια, αλλά είναι και η καθεμιά αρετή χωριστά και καταλήγουμε στην τελική αρετή που είναι η αγάπη. Και η ταπείνωση και η μετάνοια πρέπει να οδηγήσουν τον άνθρωπο στην αγάπη. Ταπεινώνεται κανείς και μετανοεί και επιστρέφει στον Θεό. Ο Θεός τον δέχεται με αγάπη και νιώθει αυτήν την αγάπη. Αλλιώς, δεν μετενόησε ο άνθρωπος. Τι μετάνοια είναι αυτή, άμα δεν νιώσεις ότι σ' αγαπάει ο Θεός; Άμα δεν νιώσεις ότι βυθίζεται μέσα στην ύπαρξή σου η αγάπη του Θεού και σε λιώνει αυτή η αγάπη του Θεού, τι ταπείνωση και τι μετάνοια έχεις;

Γι' αυτό μας είπε στην παραβολή του ασώτου ότι ο πατέρας περίμενε με πολλή αγάπη και δέχθηκε τον υιό του με πολλή αγάπη και του έδειξε όλη την αγάπη που μπορούσε να δείξει ως πατέρας χωρίς κανέναν συγκρατημό, χωρίς καμιά επιφύλαξη. Όλη την αγάπη - όση αγάπη μπορεί να έχει ένας Θεός- δίνει ο Θεός στον άνθρωπο ως Θεός που είναι. Όλη την αγάπη τη δίνει δίνοντας τον Υιό του.

Αυτή η αγάπη λιώνει τον άνθρωπο· τον λιώνει κυριολεκτικά. Δεν μπορεί ύστερα να μείνει μέσα του τίποτε: καμιά έπαρση, καμιά υπερηφάνεια, καμιά κενοδοξία, καμιά φιλαυτία, καμιά εγωπάθεια, κανένας φθόνος και ζήλος, καμιά αμέλεια, αδιαφορία και τεμπελιά· ούτε μπορεί να μείνει στην ψυχή παγωνιά έναντι του συνανθρώπου. Γίνεται και ο άνθρωπος αγάπη.

Όπως δηλαδή το σίδηρο μέσα στη φωτιά λίγο λίγο, λίγο λίγο, λίγο λίγο κοκκινίζει και γίνεται φωτιά και αυτό, έτσι και η ψυχή που επέστρεψε με ταπείνωση, με μετάνοια κοντά στον Θεό και νιώθει αυτήν την αγάπη του Θεού γίνεται και η ίδια αγάπη. Γιατί είπαμε: ούτε μετενόησε ούτε ταπεινώθηκε, αν δεν νιώσει την αγάπη του Θεού. Η αγάπη του Θεού εκδηλώνεται, αλλά η αγάπη αυτή του Θεού που εκδηλώνεται, φθάνει στην ταπεινή ψυχή, στη μετανοημενη ψυχή, η οποία νιώθει την αγάπη, και σιγά σιγά λοιπόν και η ίδια η ψυχή γίνεται αγάπη.

Και γι' αυτό τελικά θα κριθεί ο καθένας την ημέρα εκείνη της Κρίσεως με βάση την αγάπη. Και νομίζω, το καταλαβαίνουμε τώρα. Αν δεν προηγηθούν τα άλλα, δεν μπορεί να φθάσει κανείς στην αγάπη· είναι ψευτοαγάπη αυτή που τάχα δείχνει. Προηγούνται τα άλλα και φθάνει στην αγάπη και με βάση αυτήν την αγάπη θα κριθούμε κατά τη Δευτέρα Παρουσία.

Να προσέξουμε ένα μεγάλο μυστήριο

Η Εκκλησία λοιπόν παίρνει αυτήν την τρίτη παραβολή -την παραβολή της Κρίσεως- και τη βάζει σ' αυτήν την τρίτη Κυριακή του Τριωδίου, που είναι Κυριακή της Απόκριω, αλλά είναι όμως και Κυριακή της Κρίσεως. Δηλαδή η Εκκλησία, βάζοντας αυτή την παραβολή που είπε ο Κύριος, μας θυμίζει ότι έρχεται ώρα που θα κριθούμε. Δεν μπορεί ο άνθρωπος να το πάρει έτσι απήφιστα: «και τι μ' ενδιαφέρει να ταπεινωθώ; και τι μ' ενδιαφέρει να μετανοήσω; και τι μ' ενδιαφέρει να γίνω χριστιανός;» Εντάξει, αλλά όμως έρχεται ώρα που θα κριθούμε οι πάντες. Θα έλθει αυτή η ώρα, θέλουμε δεν θέλουμε.

Και θα παρακαλούσα να προσέξουμε ένα μυστήριο μεγάλο. Κανείς δεν ήλθε στον κόσμο θέλοντας. Κάνουμε πολύ λόγο για την ελευθερία μας και δεν ξέρουμε τι μας γίνεται. Ήλθαμε στον κόσμο όλοι, χωρίς να θέλουμε. Και κανείς δεν σώζεται, επειδή θέλει. Δηλαδή μόνος του ήλθε ο Θεός να μας σώσει. Αν ο Θεός περίμενε να το ζητήσουν οι άνθρωποι... Ήλθε μόνος του ο Χριστός και έγινε άνθρωπος άθελά μας. Έγινε άνθρωπος, χωρίς να μας ρωτήσει, χωρίς να του το πούμε, χωρίς να του το ζητήσουμε. Ήλθε και έγινε άνθρωπος, για να μας σώσει. Τελικά όμως σώζεται εκείνος που θα θελήσει να δεχθεί τη σωτηρία από τον Χριστό. Επίσης: θα κριθούμε, χωρίς να το θέλουμε εμείς· ούτε θα μας ρωτήσουν. Δεν μας ρώτησαν, όταν ήλθαμε στον κόσμο. Δεν μας ρώτησε ο Χριστός, όταν ήλθε και έγινε άνθρωπος, για να μας σώσει. Επίσης δεν θα μας ρωτήσει αν θέλουμε να μας κρίνει ή δεν θέλουμε να μας κρίνει. Δεν είναι θέμα δικό μας. Είναι θέμα δικό του.

Ας μη λοιπόν σηκώνουμε τόσο πολύ το κεφάλι. Ας μην επαιρόμεθα τόσο πολύ και τονίζουμε τόσο πολύ την ελευθερία. Τι ελευθερία μπορείς να έχεις, ταλαίπωρε άνθρωπε; Όσο φεύγεις από τον Θεό, τόσο γίνεσαι πρωτίστως δούλος του εαυτού σου, δούλος όλων των αρνητικών στοιχείων που έχεις μέσα σου. Γίνεσαι δούλος, σκλάβος κυριολεκτικά. Βρείτε έναν άνθρωπο που να είναι ελεύθερος, ενώ ζει μακράν του Θεού. Μπορεί να λέει ότι είναι ελεύθερος και μπορεί να λέει ότι κάνει ό,τι θέλει. Δεν κάνει ποτέ ό,τι θέλει, αλλά κάνει τι λέει η μόδα, τι κάνουν οι άλλοι, τι υπαγορεύουν τα κατώτερα ένστικτά του, τι υπαγορεύουν οι διάφορες επιθυμίες του κλπ.

Όποιος είναι τίμιος, θα πει ότι άλλο θέλω με τον νου μου την ώρα που σκέπτομαι ως λογικός άνθρωπος και άλλο κάνω. Έ, τότε τι λες ότι είσαι ελεύθερος και κάνεις ό,τι θέλεις; Σκλάβος είναι ο άνθρωπος, δούλος είναι ο άνθρωπος, και μόνο ο Θεός τον ελευθερώνει. Και τον ελευθερώνει, όταν θα πάρει ως δεδομένο ότι από τον Θεό έρχονται όλα και στον Θεό τελειώνουν όλα, και τελικά θα κάνει ο Θεός αυτό που θέλει, και εμείς οφείλουμε ως πλάσματά του να υποταχθούμε στο θέλημα του Θεού, να συντονιστούμε με το θέλημα του Θεού.

Είπαμε: ήρθαμε, χωρίς να το θέλουμε, και χωρίς να μας ρωτήσει κανένας. Ήλθε ο Κύριος και μας σώζει, χωρίς να μας ρωτήσει. Και θα έλθει ημέρα που θα δώσουμε λόγο στον Θεό, θα κριθούμε, χωρίς να μας ρωτήσει, αν το θέλουμε αυτό ή δεν το θέλουμε. Κάτι ανάλογο συμβαίνει στα δικαστήρια. Άμα σε καλέσουν εκεί, δεν σε ρωτούν αν θέλεις να πας. Εφόσον πρέπει να πας, εφόσον είσαι κατηγορούμενος, θα πας· κι αν δεν το θέλεις, θα πας βιαίως. Και να κρυφτείς ακόμη, πάλι θα δικασθείς. Πάντοτε θα βαραίνει η κατηγορία και η καταδίκη πάνω σου, και όπου σε βρουν, θα σε συλλάβουν.

Η αγάπη του Χριστού μας κάνει να θυμηθούμε τους κεκοιμημένους

Θα κριθούμε με βάση την αγάπη. Δηλαδή όχι απλώς κάναμε μια αρχή, όχι απλώς προχωρήσαμε, όχι απλώς επιστρέψαμε στον Πατέρα, αλλά νιώσαμε την αγάπη του Πατέρα, δεχθήκαμε την αγάπη του Πατέρα, ζήσαμε αυτήν την αγάπη του Πατέρα, και γέμισε η ψυχή μας από ευγνωμοσύνη προς τον Πατέρα, που μας έδειξε αυτήν την αγάπη. Αυτό σημαίνει ότι έγινε και η δική μας η ψυχή αγάπη, γίναμε κι εμείς αγάπη και εκδηλώνουμε αγάπη. Γι' αυτό ο Κύριος την ημέρα εκείνη θα πει: «Επείνασα και εδώκατέ μοι φαγείν, εδίψησα, και εποτίσατέ με» κλπ. ή «πείνασα και δεν μου δώσατε να φάω, δίψασα και δεν μου δώσατε να πιω, ήμουν γυμνός και δεν με ντύσατε» κλπ.

Αλλά, όπως το ξέρουμε όλοι, τονίζει ο Κύριος «εφ' όσον εποιήσατε ενί τούτων των αδελφών μου των ελαχίστων, εμοί εποιήσατε». Η αγάπη έρχεται από τον Θεό. Είναι ανίκανος ο άνθρωπος ν' αγαπήσει μόνος του, εάν δεν του δώσει ο Θεός αγάπη. «Αγαπώμεν αυτόν ότι αυτός πρώτος ηγάπησεν ημάς». Τον αγαπούμε τον Θεό, διότι πρώτος αυτός μας αγάπησε. Έρχεται η αγάπη από τον Θεό και επιστρέφει αυτή η αγάπη στον Θεό. Επιστρέφει όμως όχι μόνο απευθείας στον Θεό, αλλά και δια μέσου των ανθρώπων, των συνανθρώπων, δια μεσου του πλησίον. Επομένως, η Κυριακή αυτή είναι αφιερωμένη στην Κρίση, στην Δευτέρα Παρουσία, και η Κρίση θα γίνει με βάση την αγάπη στην οποία έχει φθάσει, πρέπει να έχει φθάσει ο κάθε χριστιανός, στην αγάπη η οποία γίνεται για τον Χριστό. Αγαπάς τον άλλο, σαν να είναι ο ίδιος ο Χριστός· αγαπάς τον άλλο, γιατί σου το είπε ο Χριστός· αγαπάς τον άλλο, γιατί βλέπεις στο πρόσωπό του τον Χριστό.

Επειδή λοιπόν όλα είναι αγάπη αυτήν την ημέρα, ενώ είναι Κρίση -κριτήριο μέγα· κρίνονται οι άνθρωποι και άλλοι πάνε από δώ, κι άλλοι πάνε από κει, όμως κρίνονται με βάση την αγάπη- γι' αυτό η Εκκλησία όρισε το Σάββατο πριν από την Κυριακή της Κρίσεως να είναι Ψυχοσάββατο. Διότι τι θα πει Ψυχοσάββατο; Ενθυμούμεθα τους κεκοιμημένους: τους συγγενείς, τους γνωστούς, τους φίλους, τους συμπατριώτες· τους βαπτισθέντας βέβαια στο όνομα της Αγίας Τριάδος. Ενθυμούμεθα αυτούς οι οποίοι ήταν χριστιανοί ορθόδοξοι και έφυγαν απ' αυτόν τον κόσμο ως χριστιανοί ορθόδοξοι. Η αγάπη αυτή, που υποτίθεται ότι την έχουμε μέσα μας και βάσει της οποίας θα μας κρίνει ο Θεός, είναι εκείνη η οποία μας κάνει να θυμηθούμε τους κεκοιμημένους και να προσευχηθούμε γι' αυτούς.

Δεν θα ήταν υπερβολή, αδελφοί μου, να λέγαμε ότι αυτήν την ημέρα, το Ψυχοσάββατο, όλοι οι χριστιανοί χωρίς καμιά εξαίρεση πρέπει να πάμε στην εκκλησία. Είναι βέβαια εργάσιμη ημέρα. Απ' αυτής της απόψεως θα ταίριαζε Παρασκευή βράδυ να γίνει αγρυπνία, ώστε όλοι όσοι θέλουν -είπαμε όλοι πρέπει να θέλουν όλοι οι χριστιανοί χωρίς καμιά εξαίρεση- να πάμε να λειτουργηθούμε, να προσευχηθούμε, να παρακαλέσουμε τον Θεό, αλλά και να εκδηλώσουμε την αγάπη μας προς τους κεκοιμημένους και να προσευχηθούμε ειδικά γι' αυτούς.

Ποιος δεν έχει έναν κεκοιμημένον; Ποιανού δεν πέθανε ο πατέρας ή το παιδί ή ο παππούς ή η γιαγιά ή κάποιος άλλος συγγενής, κάποιος άλλος γνωστός; Ποιος δεν έχει έναν άνθρωπο που έχει φύγει απ' αυτό τον κόσμο; Επομένως, στο Ψυχοσάββατο και σ' όλη αυτήν την επικοινωνία με τους κεκοιμημένους πρώτα πρώτα αυτό που κυριαρχεί είναι η αγάπη. Η αγάπη που πηγαίνει από άνθρωπο σε άνθρωπο, που συγκοινωνεί μεταξύ όλων των ανθρώπων, όπως τα συγκοινωνούνται δοχεία: ρίχνεις στο ένα νερό και αυτό που θα ρίξεις, το λίγο ή το πολύ, πηγαίνει σ' όλα τα συγκοινωνούνται δοχεία. Έτσι η αγάπη μας, την οποία επιστρέφουμε στον Χριστό που μας την έδωσε -τον αγαπούμε τον Χριστό, αλλά τον αγαπούμε μέσα στον πλησίον- αυτήν την ημέρα που είναι ημέρα της Κρίσεως ή την παραμονή, αν θέλετε, της ημέρας της Κρίσεως, το Ψυχοσάββατο, η αγάπη αυτή -δεν γίνεται διαφορετικά- μας κάνει να θυμηθούμε τους κεκοιμημένους και να προσευχηθούμε γι' αυτούς.

Το βαθύτερο νόημα της μνημονεύσεως ονομάτων στην προσκομιδή

Γι' αυτό όλοι μας με όλη την καρδιά να κάνουμε ό,τι χρειάζεται. Και τα κόλλυβα είναι καλά και τα πρόσφορα είναι καλά, αλλά εκείνο το οποίο χρειάζεται είναι να δοθούν τα ονόματα στη Θεία Λειτουργία. Όχι απλώς στο Τρισάγιο που θα κάνει ο ιερέας. Το Τρισάγιο γίνεται και πρέπει να γίνει. Να δοθούν τα ονόματα και στην προσκομιδή να τον μνημονεύσει τον καθένα χωριστά ο ιερέας και να βγει μερίδα για τον καθένα. Και μετά τον καθαγιασμό κατά τη συστολή οι μερίδες, που θα λέγαμε ότι είναι οι ψυχές των κεκοιμημένων που μνημονεύθηκαν, θα μπουν μέσα στο άγιο Ποτήριο, μέσα στο αίμα του Κυρίου.

Αναφέραμε κι άλλη φορά αυτό που αναγράφεται στην Αποκάλυψη: Όταν είδε ο ευαγγελιστής Ιωάννης στον ουρανό πλήθος ανθρώπων ντυμένους λευκές στολές, τον ρώτησε ένας από τους πρεσβύτερους: «Ποιοι είναι αυτοί;» Ο ευαγγελιστής του απάντησε «σύ γνωρίζεις». και του λέει ο πρεσβύτερος ότι αυτοί είναι εκείνοι οι όποιοι έρχονται «εκ της θλίψεως της μεγάλης, και έπλυναν τας στολάς αυτών και ελεύκαναν autάς εν τω αίματι του αρνίου». Το αίμα του αρνίου είναι αυτό το οποίο είναι στο άγιο Ποτήριο σε κάθε Θεία Λειτουργία. Γι' αυτό -καλό είναι να το αναφέρουμε εδώ- στην προσκομιδή από όλα τα πρόσφορα παίρνουμε ένα μικρό ψιχουλάκι και το βάζουμε στο δισκάριο. Τα ψιχουλάκια είναι οι ψυχές αυτών που προσφέρουν τα πρόσφορα και αυτών για τους οποίους τα προσφέρουν.

Τι θα πει πρόσφορο; Προσφέρει. Δεν προσφέρει κανείς απλώς αυτό το ψωμάκι. Προσφέρει μ' αυτό και τον εαυτό του. Έτσι οι ψυχές όλων, και των ζώντων και των κεκοιμημένων, είναι εκεί επάνω στο άγιο Δισκάριο. Μετά όλες οι ψυχές αυτές πέφτουν μέσα στο άγιο Ποτήριο, μέσα στο αίμα του Χριστού. Και δεν μπορεί για να το κάνει αυτό η Εκκλησία, για να τα λέει έτσι η Αποκάλυψη, σημαίνει ότι πολύ ωφελούνται οι ψυχές. Με βάση αυτά που λέει η Αποκάλυψη, με βάση την πράξη της Εκκλησίας, με βάση όλη αυτήν την παράδοση που έχουμε από τότε μέχρι σήμερα, αυτό πιστεύουμε.

Πόσο ωφελούνται; Δεν το ξέρουμε εμείς· ο Θεός το ξέρει. Πάντως πολύ ωφελούνται οι ψυχές εκείνων των οποίων τα ονόματα μνημονεύονται στη Θεία Λειτουργία και των

οποίων η μερίδα πέφτει μέσα στο άγιο Ποτήριο, μέσα στο αίμα του Χριστού. Το οποίο αίμα του «Ιησού Χριστού... καθαρίζει ημάς από πάσης αμαρτίας», όπως λέει αλλού ο ευαγγελιστής Ιωάννης. Γι' αυτό λοιπόν, αδελφοί μου, το Σάββατο αυτό είναι αφιερωμένο στους κεκοιμημένους και λέγεται Ψυχοσάββατο, και η επόμενη ημέρα είναι η Κυριακή της Κρίσεως.

Μην πάρουμε επιπόλαια το θέμα της νηστείας

Λέγεται Κυριακή της Απόκρεω, διότι σταματάει το κρέας. Μεχρι την Κυριακή το βράδυ καταλύεται το κρέας· μετά όχι κρέας. Μην το παίρνουμε έτσι επιπόλαια: «Ε, δεν πειράζει, δεν βαρυνέσαι» ή «δεν μπορώ». Κακομάθαμε ως χριστιανοί· πολύ κακομάθαμε. Αυτά τα «δεν μπορώ» δεν στέκουν. Είναι ελάχιστες εκείνες οι περιπτώσεις που όντως κανείς όχι μόνο μπορεί να μη νηστεύσει, αλλά δεν πρέπει να νηστεύσει και επιβάλλεται να φάει. Είναι ελάχιστες αυτές οι περιπτώσεις. Οι άλλοι, οι πολλοί, πρέπει να μάθουν και να το πάρουν απόφαση από την Κυριακή το βράδυ να σταματήσουν το κρέας. Όλες τις ημέρες την ερχόμενη εβδομάδα επιτρέπεται να φάει κανείς όλα τ' άλλα εκτός από κρέας μέχρι και την άλλη Κυριακή, Κυριακή της Τυρινής. Από κει και πέρα πλέον έχουμε αυστηρά νηστεία.

Όλο το θέμα είναι να το πιστεύσει κανείς, όλο το θέμα είναι να το δεχθεί η καρδιά του, όλο το θέμα είναι να κάνει τον Σταυρό του και να πάρει την απόφαση να το κάνει, και μετά θα απορεί κι αυτός με το κουράγιο που θα έχει η ψυχή του. Θα απορεί κι αυτός πως μπορεί και κάνει πράγματα που ποτέ δεν διανοήθηκε. Έχουμε τέτοια παραδείγματα· άνθρωποι δηλαδή που ποτέ δεν είχαν διανοηθεί να νηστεύσουν, που νόμιζαν ότι δεν μπορούν, που κάποτε κάτι πήγαν τάχα να κάνουν και τους έπιασε κεφαλόπονος, τους έπιασε δεν ξέρω τι, και όταν πίστευσαν ότι και αυτοί μπορούν να νηστεύσουν, ότι θέλει ο Θεός κι απ' αυτούς τη νηστεία, ότι η Εκκλησία κι απ' αυτούς θέλει τη νηστεία, είδαν στην πράξη ότι όχι μόνο μπορούν να νηστεύσουν, αλλά και πολύ καλό γίνεται στην ψυχή του ανθρώπου με τη νηστεία, καθώς και με όλα τα άλλα. Και μάλιστα μην τυχόν τους πεις να μη νηστεύσουν, μην τυχόν πάθουν τίποτε εκείνες τις ημέρες, είναι άρρωστοι, και δεν θα μωρέσουν να νηστεύσουν.

Αυτό που λείπει και μέσα στην οικογένεια: η αγάπη για τον ίδιο τον άνθρωπο

Κυριακή λοιπόν της Κρίσεως είναι η ερχόμενη Κυριακή, αλλά θα λέγαμε και Κυριακή της αγάπης. Οι χριστιανοί κρίνονται με βάση την αγάπη. Να πούμε, αδελφοί μου, δυο λόγια γι' αυτό το θέμα.

Πολύς λόγος γίνεται για την αγάπη· πολύς λόγος. Όχι μόνο μεταξύ των μεμονωμένων ανθρώπων όταν συζητούν, αλλά και σε μεγάλες ομάδες και σε πλήθη ανθρώπων και από κοινωνικής απόψεως και από πολιτικής απόψεως γίνεται λόγος για την αγάπη, για το ενδιαφέρον για τους άλλους κλπ. Αλλά, όπως θα έχετε προσέξει, άλλο είναι να φροντίζεις για τον άλλο -έστω να του δώσεις να φάει, έστω να του δώσεις να πει, έστω

να τον βοηθήσεις να έχει περισσότερα μέσα για τη ζωή του, να τον βοηθήσεις να πάει καλύτερα, να ευημερεί- και άλλο είναι ν' αγαπήσεις τον άνθρωπο.

Να σας αναφέρω μικροπαραδείγματα: Πόσες φορές μία σύζυγος, πχ., ενώ ο σύζυγος της φέρνει όλα τα καλά, διαισθάνεται ότι δεν την αγαπά! το διαισθάνεται. Όλα τα καλά της τα φέρνει. Και μάλιστα λαμβάνει τα μέτρα, ας πούμε, να μη φανεί ότι δεν την αγαπά, και όμως εκείνη το διαισθάνεται. Και τρόφιμα της φέρνει και ενδύματα όσα θέλει, και χρήματα της δίδει και τούτο κι εκείνο, πάνε και εκδρομες, πάνε και σε κέντρα... Όμως διαισθάνεται βαθύτερα ότι δεν την αγαπά. Είναι αυτό κάτι που δεν λέγεται, δεν εκφράζεται, αλλά το ζει κανείς.

Όπως επίσης μπορεί να συμβαίνει και το αντίθετο: σκοτώνεται μια γυναίκα, μια σύζυγος στο σπίτι, για να κάνει καλό φαγητό, για να έχει καθαρό το σπίτι κλπ., όμως ο σύζυγος διαισθάνεται ότι κάτι δεν πάει καλά. Διαισθάνεται ότι δεν είναι αφοσιωμένη η σύζυγός του· η καρδιά της δεν είναι δοσμένη σ' αυτόν. Κάτι συμβαίνει. Δεν μπορεί να το πει, δεν μπορεί να το εκφράσει, αλλά όμως έτσι το ζει.

Όπως επίσης πόσοι γονείς, ενώ μπορεί να είναι καλά τα παιδιά τους, να είναι καλά στα μαθήματά τους -παίρνουμε δηλαδή τις πιο καλές περιπτώσεις- ακόμη μπορεί να γυρίζουν στο σπίτι κλπ., όμως διαισθάνονται, η μάνα, ο πατέρας, ότι το παιδί έχει ξεφύγει από μέσα του, η καρδιά του, ας πούμε, κάπου αλλού είναι. Δεν το νιώθουν το παιδί όπως το ένιωθαν κάποτε, δεν νιώθουν την κόρη τους, τον γιο τους, όπως τους ένιωθαν.

Όπως οι μητέρες έχουν παράπονο από τα παιδιά, καμιά φορά και αυτά τα ίδια τα παιδιά με τη σειρά τους μπορεί να έχουν παράπονο. Πόσοι γονείς σκοτώνονται κυριολεκτικά! Ν' ακούσετε αυτά τα παιδιά να το λένε, να το γράφουν, ότι οι γονείς σκοτώνονται γι' αυτά, για να έχουν τα βιβλία τους, να έχουν την καλή τροφή, να έχουν το καλό δωμάτιο, να έχουν τη θέρμανσή τους, και ότι είναι συνεχώς πάνω απ' το κεφάλι: «Πως πήγες στα μαθήματα; Πας καλά στα μαθήματα; να σε βοηθήσουμε;» κλπ. Και όμως το παιδί δεν αισθάνεται ότι το αγαπάει η μάνα του· είτε είναι η κόρη είτε είναι ο γιος. Και όσο κι αν το παιδί σ' αυτήν την περίπτωση υπερβάλλει, που υπερβάλλει -πρέπει να τα δούμε δίκαια τα πράγματα-πάλι έχει κάποιο δίκιο στο βάθος.

Μια μάνα μπορεί ν' αγαπά το παιδί πιο πολύ με την έννοια να την βγάλει ασπροπρόσωπη, να μπορεί να καμαρώνει ότι έχει ένα παιδί το οποίο πηγαίνει καλά στα μαθήματα, είχε πολλές επιτυχίες, πρόκοψε, έκανε καριέρα ή δεν ξέρω τι άλλο. Όμως δεν αγάπησε το παιδί έτσι όπως είναι το παιδί: με τα χάλια του, με τις αδυναμίες του, με το λίγο μυαλό ίσως που έχει, με τις λίγες ικανότητες που έχει, με το ότι δεν μπορεί να τα βγάλει πέρα, ας πούμε, όπως το γειτονόπουλο. Θα φθάσει στον βαθμό δώδεκα, θα φθάσει στο δεκατρία. Δεν ένιωσε, ας πούμε, να το αγαπάει η μητέρα του έτσι όπως είναι, και από κει και πέρα να δει τι θα γίνει. Το αγαπάει με την προοπτική να γίνει το παιδί αυτό ό,τι είναι και το γειτονόπουλο, ό,τι είναι και το ξαδερφάκι, ό,τι είναι και το πιο πέρα κλπ.

Εκείνο το οποίο λείπει είναι η αγάπη γι' αυτόν τον ίδιο τον άνθρωπο. Όχι αγάπη για τον άνθρωπο που έχει αυτήν ή εκείνη την ανάγκη, αλλά αγάπη για το πρόσωπο, για την ύπαρξή του βαθιά, για εκείνο το κάτι που έχει μέσα του ο καθένας.

Έχουμε πει και άλλη φορά ότι σ' ένα ανδρόγυνο εάν ανακαλύψει ο ένας στον άλλο αυτό το βαθύτερο που έχει και δεν μείνουν απλώς στα εξωτερικά, στην εμφάνιση ή στα σπίτια που διαθέτουν κλπ., και αγαπήσει ο ένας τον άλλο, αλλά αγαπήσει το πρόσωπο του, την ύπαρξή του, αυτό το βαθύτερο που έχει, τότε έχουμε αληθινή αγάπη. Εάν δεν γίνει αυτό, είναι ψευτοαγάπη αυτή που έχουν και δεν θα πάει πολύ καιρό και θ' αρχίσει να κλονίζεται ο γάμος.

Η αληθινή αγάπη στο μυστήριο της υπακοής και του γάμου

Θα μου επιτρέψετε όμως να πω κάτι ακόμη εδώ από τη δική μας, ας πούμε, πείρα. Θα έτυχε ν' ακούσετε αυτό που πολλές φορές σε ομιλίες το έχω πει, αλλά και κατ' ιδίαν σε αρκετούς: Έρχεται ένας να εξομολογηθεί. Όχι απλώς ήλθε για πρώτη φορά ή για δεύτερη ή είναι ένας άγνωστος. Ένας ο οποίος, ας πούμε, έγινε γνωστός και έχει μια διάθεση όχι απλώς να εξομολογηθεί, αλλά να προκόψει πνευματικά. Έχουμε τονίσει επανειλημμένως ότι, όταν εκείνος που πάει να εξομολογηθεί θα αισθάνεται, θα νιώθει ότι ο Θεός τον στέλνει σ' αυτόν τον άνθρωπο και θα σκεφθεί ότι «αφού ο Θεός με στέλνει εδώ -εάν το αισθάνεται έτσι- δεν μπορεί, παρά ο Θεός θα τον φωτίσει, για να μου πει εκείνα που είναι χρειαζόμενα, για να βοηθηθώ και να προχωρήσω», και όταν ο πνευματικός από τη δική του πλευρά θα αισθάνεται ότι ο Θεός έφερε κοντά του τον άνθρωπο αυτόν και επομένως ο Θεός θα τον βοηθήσει, για να βοηθήσει αυτόν τον άνθρωπο, τότε η πνευματική εργασία που θα γίνει, θα έχει άλλον χαρακτήρα από τον συνηθισμένο.

Όταν λοιπόν, επαναλαμβάνω, έτσι σκεπτόμαστε, ένας πνευματικός και ένας υποτακτικός, ένας εξομολογούμενος, τότε αρχίζει να γίνεται αλλιώς η πνευματική εργασία. Δεν έχει ο πνευματικός μπροστά του απλώς έναν χριστιανό· δεν έχει μπροστά του απλώς έναν εξομολογούμενο· όχι. Ο πνευματικός όχι απλώς το πιστεύει ή θεωρητικά το παίρνει έτσι, αλλά στην πραγματικότητα στο πρόσωπο του εξομολογουμένου βλέπει πλέον τον ίδιο τον Χριστό, γιατί Εκείνος τον έφερε εδώ. Από την άλλη πλευρά πάλι και ο εξομολογούμενος στο πρόσωπο του πνευματικού βλέπει τον ίδιο τον Χριστό. Έτσι αρχίζει να λειτουργεί αυτή η αγάπη, η ειδική αγάπη, η αγάπη που πάει κατευθείαν στην ύπαρξη. Αρχίζει να λειτουργεί η αληθινή αγάπη, που όχι μόνο κρατάει αιώνια, αλλά ανοίγουν οι ψυχές και αρχίζει να γίνεται η πνευματική οικοδομή.

Εάν τελικά -ας το φέρουμε λίγο πιο πέρα - ο σύζυγος όχι απλώς διάλεξε μια τέλος πάντων γυναίκα, τη σύζυγό του, επειδή του φάνηκε καλή κλπ., αλλά, προπαντός αφού έγινε το μυστήριο του γάμου, όποια κι αν είναι νιώθει ότι «ο Θεός μου έφερε αυτήν την γυναίκα, ο Θεός μου έδωσε αυτήν την γυναίκα», τότε αυτό σημαίνει ότι, αφού τέλειωσε το μυστήριο του γάμου και σηκώνονται και φεύγουν, την παίρνει πλέον τρόπον τινά από το χέρι του Θεού. Ή, αν θέλετε καλύτερα, ο Θεός ο ίδιος του τη δίνει στο χέρι. Άλλο τώρα τι, ας πούμε, προσπάθειες έκανε εκείνος, ωσότου τη βρει και πως την είδε και τη διάλεξε κλπ. Όλα εκείνα καλά. Αλλά τελικά, καθώς έγινε το μυστήριο, ο Θεός του τη

δίνει στο χέρι, την παίρνει από το δικό Του χέρι. Το ίδιο και η σύζυγος. Και αν αυτό το σκέπτονται σε όλη τους τη ζωή, τότε είναι που θα βρουν αυτό το βαθύτερο και θ' αγαπηθούν. Διότι η αγάπη που έχουν ως εκείνη την ώρα δεν είναι η αγάπη η αληθινή που πρέπει να έχουν. Από κει και πέρα θ' αρχίσει η αγάπη η αληθινή μέχρι το τέλος. Και γι' αυτό δεν θα χρειάζονται τόσο πολύ άλλα πράγματα, που καμιά φορά τάχα τα χρειάζονται, για να διατηρηθεί η αγάπη. Αυτό που έχει σημασία είναι να βρουν αυτήν τη μυστική αγάπη και πραγματικά ο ένας να μπει στην ψυχή του άλλου και να βρει το πρόσωπό του βαθύτερα, την ύπαρξή του και να την αγαπήσει. Γιατί έχουμε πει -και είναι αληθινό- ότι ο καθένας έχει ένα κάτι που δεν το έχει ο άλλος και αυτό το κάτι είναι το πολύτιμο. Είναι η ψυχή μας βέβαια αυτό το πολύτιμο, αλλά και το ότι είναι κατά έναν ειδικό τρόπο φτιαγμένη η ψυχή του καθενός.

Αγάπη στον συνάνθρωπο μέσα από τον Χριστό

Η αγάπη περνάει μέσα από τον Χριστό. Η αγάπη γίνεται για τον Χριστό. Γι' αυτό ο Κύριος λέει «εφόσον κάνετε όλα αυτά που σας λέω σ' έναν απ' αυτούς, είναι σαν να τα κάνετε σ' εμένα». Τον συνάνθρωπο δεν μπορείς να τον βρεις· ενόσω διαθέτει ορισμένες ικανότητες, ορισμένα χαρίσματα, τον υποφέρεις. Τι θα γίνει, όταν φύγουν αυτά από τη μέση, καθώς ο άλλος γηράσκει, γίνεται γεροντάκι και έχει ένα σωρό καμώματα; Δεν μπορείς να τον ανεχθείς, δεν μπορείς να τον υπομείνεις, αν δεν δεις το πρόσωπό του, αν δεν δεις, όπως κι αν έχει το πράγμα, ότι μέσα εκεί κατοικεί ο Χριστός. Αυτός είναι ο φυλακισμένος που λέει ο Χριστός: «στη φυλακή ήμουν και με υπηρετήσατε». Διότι ο Χριστός δεν λέει ότι πήγατε στους φτωχούς κλπ., αλλά «ήμουν εγώ πεινασμένος και με χορτάσατε, ήμουν εγώ διψασμένος και με ξεδιψάσατε». Και όταν τον ρωτούν «πότε έγινε αυτό;», απαντά: «εφόσον το κάνετε σ' αυτούς, το κάνετε σ' εμένα». Μέσα στον άνθρωπο λοιπόν είναι ο Χριστός, διότι έγινε κατ' εικόνα Θεού, αλλά και διότι είναι βαπτισμένος, άσχετα τι έχει εξωτερικά. Και εκεί μέσα είναι φυλακισμένος ο Χριστός, εκεί μέσα πεινάει ο Χριστός, εκεί μέσα διψάει ο Χριστός, εκεί μέσα είναι γυμνός ο Χριστός, εκεί μέσα είναι φυλακή ο Χριστός.

Οφείλουμε να τ' αφήσουμε όλα, να τα παραμερίσουμε όλα και ν' αγαπήσουμε αυτήν τη γιαγιά, αυτόν τον παππού, ν' αγαπήσουμε αυτό το παράξενο παιδί, αυτό το ζαβολιάρικο παιδί, ν' αγαπήσουμε αυτήν τη μάνα που νομίζουμε τούτο κι εκείνο, αυτόν τον πατέρα που οι νέοι, π.χ., του βρίσκουν ένα σωρό κουσούρια και δεν μπορούν ν' αγαπήσουν. Να τους αγαπήσουμε. Δεν μπορούμε να τους αγαπήσουμε, αν δεν δούμε βαθιά μέσα στον καθένα τον Χριστό. Βλέποντας τον Χριστό, ζητώντας τον Χριστό εκεί μέσα, ανακαλύπτουμε και τον ίδιο τον άνθρωπο. Διότι ο άνθρωπος δεν είναι απλώς ένα κουτάκι μέσα στο οποίο κρύβεται ο Χριστός. Όχι. Είναι κατ' εικόνα Θεού πλασμένος ο άνθρωπος. Κι αυτός ο άνθρωπος είναι μορφοποιημένος με τον Χριστό και είναι, ας πούμε, μέσα του ο Χριστός· αλλά γίνεται και ο ίδιος ο άνθρωπος Χριστός. Οπότε ζητώντας και αναζητώντας εκεί τον Χριστό, βρίσκεις και τον άνθρωπο και τον αγαπάς.

Και έτσι, αδελφοί μου, ζούμε με αγάπη, ζούμε εν αγάπη, είμαστε προς όλους ανοικτοί και θα βλέπουμε που υπάρχει η ανάγκη, ποιος είναι φυλακισμένος, ποιος είναι διψασμένος, ποιος είναι πεινασμένος -κυρίως με την πνευματική έννοια- και προς όλους

γινόμαστε αγάπη, προς όλους φερόμαστε με αγάπη, όλους τους δεχόμαστε με αγάπη, όλους τους εξυπηρετούμε με αγάπη. Ζούμε με αγάπη σ' αυτόν τον κόσμο και φεύγουμε από δω με αγάπη. Και αμέσως μετά τον θάνατό μας που θα κριθούμε -η πρώτη κρίση η μερική- αλλά και κατά τη Δευτέρα Παρουσία που θα γίνει η τελική κρίση, ο Κύριος θα δει την αγάπη.

Να παρακαλέσουμε τον Κύριο να μας βοηθήσει, να μας δώσει πλούσια την αγάπη, για να γίνουμε κι εμείς αγάπη, να εκδηλωθούμε με αγάπη, να δει ότι κάνουμε πράξεις αγάπης και να μας βάλει στα δεξιά του, στη βασιλεία του, και να μας φυλάξει από την αριστερή πλευρά που είναι η αιώνια καταδίκη.

Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς: "Ομιλία εις την Κυριακή της Απόκρεω"

1. Την περασμένη Κυριακή η Εκκλησία εμνημόνευε την απεριγραπτή φιλανθρωπία του Θεού προς εμάς που παρουσιάζεται με την παραβολή του σεσωσμένου ασώτου. Την σημερινή Κυριακή διδάσκει περί της μελλούσης φρικωδεστάτης κρίσεως του Θεού, χρησιμοποιώντας μια καλή τάξι και ακολουθώντας τις προφητικές φωνές· διότι, λέγει, «θα σου ψάλω, Κύριε, έλεος και κρίσι», και «μια φορά ελάλησε ο Θεός και άκουσα τα δυο αυτά, ότι το κράτος είναι του Θεού και ιδικό σου, Κύριε, το έλεος, διότι εσύ θ' αποδώσης στον καθένα κατά τα έργα του».

2. Το έλεος λοιπόν και η μακροθυμία προηγείται της θείας κρίσεως. Πραγματικά ο Θεός, έχοντας και περιέχοντας κατ' εξοχήν όλες τις αρετές, και όντας συγχρόνως δίκαιος και ελεήμων, επειδή το έλεος δεν συμβαδίζει με την κρίσι, σύμφωνα με το γραμμένο, «να μη ευσπλαγχνισθής πτωχό κατά την κρίσι», ευλόγως ο Θεός κατένειμε το καθένα στον καιρό του· τον παρόντα καιρό τον ώρισε για την μακροθυμία, τον μέλλοντα για την ανταπόδοσι. Γι' αυτό τα τελούμενα στην Εκκλησία η θεία χάρις διέθεσε κατά τέτοιο τρόπο, ώστε εμείς αντιλαμβανόμενοι τούτο, ότι την συγγνώμη για τα αμαρτήματα λαμβάνομε από τα εδώ συμβαίνοντα, να σπύσωμε, όσο ζούμε ακόμη στον παρόντα βίο, να επιτύχαμε το αιώνιο έλεος και να καταστήσωμε τους εαυτούς μας αξίους της θείας φιλανθρωπίας. Διότι εκείνη η κρίσις, η τελευταία, είναι ανηλέητος γι' αυτόν που δεν έδειξε έλεος.

3. Περί της απεριγραπτής λοιπόν για μας ευσπλαγγνίας του Θεού ομιλήσαμε μόλις προ ολίγου. Σήμερα δε θα ομιλήσωμε περί της δευτέρας παρουσίας του Χριστού, καθώς και περί της φρικωδεστάτης κρίσεως και περί όσων θα συμβούν κατ' αυτήν απορρήτως-πράγματα που οφθαλμός δεν είδε και ους δεν ήκουσε και που δεν ανέβηκαν στη σκέψι ανθρώπου, αν είναι αμέτοχη θείου Πνεύματος, που υπερβαίνουν όχι μόνο την ανθρώπινη αίσθησι, αλλά και τον ανθρώπινο νου και λόγο. Διότι, αν και αυτός που μας διδάσκει για όλα τούτα είναι αυτός που γνωρίζει τα πάντα και πρόκειται να κρίνη όλη τη γη, αλλά συγκαταβαίνει προς την δυναμικότητα των διδασκομένων, προσφέροντας τους λόγους συμμέτρους προς αυτήν. Γι' αυτό εισάγονται αστραπή και νεφέλες, σάλπιγξ και θρόνος και τα όμοια με αυτά, αν και σύμφωνα με την επαγγελία του περιμένομε καινούς ουρανούς και καινή γη, αφού τα παρόντα αλλοιωθούν.

4. Αν δε αυτά και μόνο λεγόμενα, μάλιστα δε λεγόμενα συγκαταβατικώς, γεμίζουν την ψυχή των συνετών ακροατών με φρίκη και δέος, ποιος θα βαστάση τότε που θα τελούνται τα ίδια τα πράγματα; Πόσο άξιοι πρέπει να είμαστε στα άγια σπουδάσματα και στην ευσέβεια, όταν προσδοκούμε την παρουσία της ημέρας του Θεού, για την οποία, όπως λέγει ο θείος Πέτρος, «οι μεν ουρανοί πυρακτωμένοι θα διαλυθούν, τα δε στοιχεία καιόμενα θα λειώσουν, ενώ η γη και τα κτίσματα που υπάρχουν σ' αυτήν θα κατακαούν;». Πριν δε από αυτά θα πραγματοποιηθή η σκληρή παρουσία και επήρεια του Αντιχρίστου κατά της πίστεως, η οποία, αν δεν εκολοβωνόταν επιτραπείσα για λίγον χρόνο, δεν θα εσωζόταν κανένας άνθρωπος, όπως λέγει ο Κύριος στα ευαγγέλια. Γι' αυτό παραγγέλλει στους μαθητάς του «αγρυπνείτε λοιπόν παρακαλώντας όλον τον καιρό, για

να καταξιωθήτε ν' αποφύγετε όλα όσα πρόκειται να συμβούν και να σταθήτε εμπρός στον Υιό του ανθρώπου».

5. Βέβαια όλα εκείνα είναι γεμάτα υπερβολική φρίκη, αλλά γι' αυτούς που δαπανούν τον βίο τους σε απιστία και αδικία και ραθυμία απειλούνται ακόμη δεινότερα από αυτά, καθώς λέγει ο ίδιος ο Κύριος: «τότε θα κλαύσουν όλες οι φυλές της γης». Φυλές δε της γης είναι αυτοί που δεν επειθάρχησαν στον ελθόντα από τον ουρανό, που δεν αναγνωρίζουν και δεν επικαλούνται τον ουράνιο Πατέρα ούτε ανεβάζουν προς αυτόν το γένος δια της ομοιότητας των έργων. Λέγει πάλι ότι «η ημέρα εκείνη θα επέλθει σαν παγίδα σε όλους όσοι κάθονταν επάνω στο πρόσωπο της γης, δηλαδή σ' εκείνους που με την κραιπάλη και μέθη, με τις τρυφές και τις βιωτικές μέριμνες είναι προσηλωμένοι στη γη και στα γήινα και έχουν προσκολληθή ολοσχερώς στα φαινόμενα κατά την αίσθησι λαμπρά, στον πλούτο, στη δόξα και στην ηδονή. Πραγματικά με την λέξι «πρόσωπο» της γης αινίχθηκε τον φαινομενικώς χαρωπό χαρακτήρα της, ενώ με την λέξι «κάθονται» υπονοεί την επίμονη και ενδόμυχη προσήλωση. Με τους λόγους δε αυτούς συνάπτει προς τους ασεβείς αυτούς που αμάρτησαν αμετανόητος έως το τέλος, όπως προείπε και ο Ησαΐας, ότι «θα πάρουν φωτιά οι άνομοι και οι αμαρτωλοί συγχρόνως, και δεν θα υπάρξει κανείς να την σβήση». «Η ιδική μας όμως πολιτεία ευρίσκεται στους ουρανοίς, από τους οποίους και αναμένουμε τον Σωτήρα», λέγει ο απόστολος· και «εσείς δεν είσθε από αυτόν τον κόσμο», έλεγε προς τους μαθητάς του ο Κύριος, προς τους οποίους πάλι λέγει ότι, «όταν θα τελούνται όλα αυτά, ν' ανασηκωθήτε και να υψώσετε τα κεφάλια σας, διότι προσεγγίζει η απολύτρωσίς σας».

6. Βλέπετε ότι οι ζώντες κατά τον Χριστό γεμίζουν ανέκφραστη χαρά και παρρησία για τα συμβαίνοντα ευθύς έπειτα από εκείνα, ενώ οι ζώντες κατά την σάρκα είναι γεμάτοι αισχύνη και οδύνη και κατήφεια; Καθώς φωνάζει και ο Παύλος λέγοντας, «ο Θεός θ' αποδώσει στον καθένα κατά τα έργα του, σ' εκείνους δηλαδή που επιζητούν με έργο αγαθό κατά υπομονή δόξα και τιμή και αφθαρσία θα αποδώσει ζωή αιώνια, ενώ για τους απειθούντας στην αλήθεια, πειθομένους δε στην αδικία θα υπάρξει θυμός και οργή, θα υπάρξει θλίψις και στενοχώρια σε κάθε άνθρωπο που κατεργάζεται το κακό». Πραγματικά παλαιά επί του Νώε, όταν αυξήθηκε η αμαρτία και επικράτησε σε όλο σχεδόν το ανθρώπινο γένος, ήλθε από τον θεό κατακλυσμός, που κατέστρεψε κάθε πνοή, ενώ μόνο ο δίκαιος αυτός με την οικογένειά του διαφυλάχθηκε για χάρη της γενέσεως ενός δευτέρου κόσμου. Πάλι δε έπειτα από αυτόν ο Θεός την αυξηθείσα κακία περιέκοπτε μερικώς, όπως επί παραδείγματι όταν αποτέφρωσε με πυρ τους Σοδομίτες, κατεπόντισε στη θάλασσα τους Φαραωνίτες, το δε πάντολμο γένος των Ιουδαίων απεδεκάτισε με πείνα και στάση, με νόσους και πικρές ποινές.

7. Ο κοινός όμως ιατρός, που εχρησιμοποίησε χάριν του γένους μας τα αυστηρά φάρμακα και ιατρεύματα, δεν παρέλειψε εκείνα που είναι ευάρεστα και ωφελούν μ' ευχαρίστηση, αλλά ανύψωσε πατέρες, ανέδειξε προφήτες, ετέλεσε σημεία, έδωσε τον μωσαϊκό νόμο, έστειλε αγγέλους. Επειδή δε και αυτά ήσαν ανίσχυρα για την ασυγκράτητη ορμή της κακίας μας, κατήλθε στη γη κλίνοντας προς τα κάτω τους ουρανοίς ο ίδιος ο Λόγος του Θεού, το μεγάλο ιατρικό που καταπαύει τις βαρείες αμαρτίες· και αφού έγινε για μας τα πάντα, πλην της αμαρτίας, κατήγγησε την αμαρτία στον εαυτό του· έπειτα ενίσχυσε κι' εμάς, ώστε να αμβλύνη το κεντρί εκείνης, και

επαραδειγμάτισε στον σταυρό τους αρχηγούς και συνεργούς αυτής καταργώντας δια του θανάτου τον έχοντα την εξουσία του θανάτου.

8. Και, αφού όπως στην εποχή του Νώε κατέκλυσε με ύδωρ τους αμαρτωλούς, έτσι ύστερα κατέκλυσε την αμαρτία δια της δικαιοσύνης και χάριτός του, ανέστησε τον εαυτό του αθάνατο, σαν σπέρμα και απαρχή του αιωνίου κόσμου, σαν παράδειγμα και παράσταση τής με βεβαιότητα ελπιζομένης από εμάς αναστάσεως. Αφού δε ανέστη και αναλήφθηκε στους ουρανοί, εξαπέστειλε σε όλη την οικουμένη αποστόλους, προέβαλε μέγα στίφος μαρτύρων, προέστησε πλήθος διδασκάλων, ανέδειξε συνάξεις οσίων. Επειδή δε, ενώ έκαμε τα πάντα, χωρίς να παραλείπει τίποτε από τα απαραίτητα, είδε πάλι την κακία λόγω του αυτεξουσίου της προαιρέσεώς μας να κορυφώνεται τόσο πολύ, ή μάλλον τότε θα την ιδεί να ανυψώνεται, ώστε τότε πλέον οι άνθρωποι να προσκυνήσουν και να υπακούσουν στον Αντίχριστο, εγκαταλείποντας τον αληθινό Θεό και τον αληθινό Χριστό του· γι' αυτό θα κατέλθι πάλι από τους ουρανοί με πολλή δύναμι και δόξα, όχι για να μακροθυμήσει, αλλά για να τιμωρήσει εκείνους που δια των πονηρών έργων εθισαύρισαν στους εαυτούς των την οργή κατά τον καιρό της μακροθυμίας του· και τους μεν αθεράπευτους θ' αποκόψει από τους υγιείς ως σάπια μέλη και θα τους παραδώσει στο πυρ, τους δε ιδικούς του θ' απαλλάξει από την επήρεια και την συναναστροφή των πονηρών ανθρώπων και θα τους καταστήσει κληρονόμους της βασιλείας των ουρανών.

9. Ευθύς λοιπόν μετά την βδελυρά παρρησία του Αντιχρίστου θα κλονήσει τα πάντα αυτός που συγκρότησε τα πάντα, κατά το λεχθέν από τον προφήτη, ότι ακόμη μια φορά «εγώ θα σείσω όχι μόνο την γη, αλλά και τον ουρανό». Ευθύς λοιπόν κλονίζει τον κόσμο και λύει το ανώτατο όριο του σύμπαντος, συμπύσσει το ουράνιο κύτος και αναμιγνύει την γη με πυρ και συγχέει το παν, από κάτω μεν αναμοχλεύοντας τα παγκόσμια θα ελέγαμε θεμέλια, από άνω δε στέλλοντας το πλήθος των άστρων σαν απερίγραπτους κεραυνούς επάνω στα κεφάλια των θεοποιησάντων τον πονηρό, έτσι ώστε δι' αυτών πρώτα να τιμωρηθούν όσοι επίστευσαν στον Αντίχριστο, διότι προσηλώθηκαν με τον νου και επείσθησαν στον αντίθεο ως θεό. Έπειτα δε, αφού επιφανεί ο ίδιος με άφατη δόξα, δια δυνατής σάλπιγγος, όπως παλαιά δι' εμφυσήματος τον προπάτορα, θα ζώσει όλους και θα παρουσιάσει ενώπιόν του ζωντανούς όλους τους από τους αιώνας νεκρούς. Και τους μεν ασεβείς δεν θα φέρει σε κρίση ούτε θα τους αξιώσει κανένα λόγο· διότι οι ασεβείς, κατά το γεγραμμένο, δεν θ' αναστηθούν για κρίσι, αλλά για κατάκρισι.

10. Θα προβάλλει δε για την κρίσι όλα τα δικά μας, κατά την αναγινωσκομένη σήμερα φωνή του ευαγγελίου· διότι, λέγει, «όταν έλθι ο Υίός του ανθρώπου στη δόξα του και όλοι οι άγιοι άγγελοι μαζί του». Κατά την πρώτη του παρουσία η δόξα της θεότητός του εκρυπτόταν κάτω από την σάρκα την οποία ανέλαβε από εμάς υπέρ ημών, τώρα κρύπτεται προς τον Πατέρα στον ουρανό μαζί με την ομόθεη σάρκα, τότε δε θα αποκαλύψει όλη τη δόξα· διότι θα φανεί ολόλαμπρος από ανατολή έως τη δύση, περιαιυγάζοντας τα πέρατα με ακτίνες θεότητος, ενώ παγκόσμιος και ζωοποιός σάλπιγγα θα ηχεί παντού και συγχρόνως θα συγκαλεί προς αυτόν τα πάντα. Προηγουμένως έφερε μεν και τους άγγέλους μαζί του, αλλά αφανώς, συγκρατώντας τον ζήλο τους κατά των θεομάχων ύστερα όμως θα φθάσει φανερά και δεν θα αποσιωπήσει, αλλά θα ελέγξει και θα παραδώσει τους απειθείς στις ποινές.

11. «Όταν λοιπόν έλθει ο Υιός του ανθρώπου στη δόξα του και έλθουν όλοι οι άγιοι άγγελοι μαζί του, τότε», λέγει, «θα καθίσει επάνω στον θρόνο δόξας του». Διότι έτσι προείδε και προείπε ο Δανιήλ· «ιδού», λέγει, «ετοποθετήθηκαν θρόνοι και εκάθισε ο Παλαιός των Ημερών και είδα ωσάν τον Υιό του ανθρώπου να έρχεται επάνω στις νεφέλες του ουρανού, και έφθασε έως τον Παλιό των Ημερών και του εδόθη όλη η τιμή και η εξουσία- χίλιες χιλιάδες ελειτουργούσαν σ' αυτόν και μύριες μυριάδες παραστέκονταν σ' αυτόν». Σε συμφωνία με αυτόν λέγει και το Ιερό ευαγγέλιο, τότε «θα συναχθούν όλα τα έθνη εμπρός του· και θα τους ξεχωρίσει ανάμεσά τους, όπως ο ποιμήν ξεχωρίζει τα πρόβατα από τα γίδια». Πρόβατα καλεί τους δικαίους ως πράους και επεικείς, που εβάδισαν την ομαλή οδό των αρετών, την πατημένη από αυτόν τον ίδιο, και ως αφομοιωμένους με αυτόν επειδή και αυτός ονομάσθηκε αμνός από τον Πρόδρομο και Βαπτιστή που είπε, «ιδού ο αμνός του Θεού που απαλείφει την αμαρτία του κόσμου». Γίδια δε καλεί τους αμαρτωλούς, ως θρασείς και ατάκτους, και φερομένους προς τους κρημονούς της αμαρτίας. Και λέγει, τους πρώτους θα τοποθετήσει δεξιά του ως εργάτες δεξιών έργων, τους άλλους που δεν είναι εργάτες τέτοιων έργων θα τοποθετήσει στ' αριστερά. «Τότε θα είπη ο Βασιλεύς», λέγει, χωρίς να προσθέσει ποιος ή ποιών βασιλεύς, αφού δεν υπάρχει άλλος εκτός από αυτόν διότι με όλο που και εκεί είναι πολλοί κύριοι και βασιλείς, αλλά ένας είναι πραγματικά Κύριος, ένας βασιλεύς, ο φυσικώς δεσπότης του σύμπαντος. Θα ειπεί λοιπόν τότε στους από τα δεξιά του ο μόνος βασιλεύς· «εμπρός οι ευλογημένοι του Πατρός μου, κληρονομήσατε την ετοιμασμένη για σας από την θεμελίωση του κόσμου βασιλεία».

12. Πραγματικά προς αυτό απέβλεπε η από την αρχή σύστασις του κόσμου και προς αυτόν τον σκοπό απέβλεπε η επουράνια εκείνη και αρχαιότατη βουλή του Πατρός, κατά την οποία ο άγγελος της μεγάλης βουλής του Πατρός επεξεργάσθηκε τον άνθρωπο ως ζώο όχι μόνο κατ' εικόνα, αλλά και καθ' ομοίωσή του, για να δυνηθεί κάποτε να χωρέσει την μεγαλειότητα της θείας βασιλείας, την μακαριότητα της θείας κληρονομιάς, την τελειότητα της ευλογίας του ανωτάτου Πατρός, για την οποία έγιναν όλα τα ορατά και τα άορατα. Διότι δεν είπε "του αισθητού κόσμου", αλλά απροσδιορίστως «του κόσμου», τόσο του ουρανού, όσο και του επιγείου. Όχι δε μόνο αυτός, αλλά και η θεία και απόρρητη κένωσις, η θεανδρική πολιτεία, τα σωτήρια πάθη, όλα τα μυστήρια, γι' αυτόν τον σκοπό ερρυθμίσθηκαν προνοητικώς και πανσόφως, ώστε αυτός που θα φανεί πιστός στα παρόντα ν' ακούσει από τον Σωτήρα· «εύγε, δούλε αγαθέ, αφού εφάνηκες πιστός στα ολίγα, θα σε ορίσω οικονόμο σε πολλά· είσελθε στη χαρά του Κυρίου σου». Έλθετε λοιπόν, λέγει, όσοι Εχρησιμοποιήσατε κατά την γνώμη μου τον επίγειο και φθαρτό και πρόσκαιρο κόσμο καλώς, κληρονομήσατε και τον επικείμενο και μόνιμο και επουράνιο κόσμο. Διότι «επέινασα και μου εδώσατε να φάγω, εδίψασα και μ' εποτίσατε, ξένος ήμουν και με περιμαζεύσατε, γυμνός και με ενδύσατε, ασθένησα και με επισκεφθήκατε, ήμουν στις φυλακές και ήλθατε προς εμένα».

13. Εδώ πρέπει να συζητηθεί για ποιο λόγο εμνημόνευσε μόνο την ελεημοσύνη και γι' αυτήν μόνο έδωσε εκείνη την ευλογία και την κληρονομία· και την βασιλεία. Αλλά δεν εμνημόνευσε μόνο αυτήν για όσους αντιλαμβάνονται τα ακουόμενα. Επειδή δηλαδή προηγουμένως εκάλεσε πρόβατα τους εργάτες της, με αυτόν τον χαρακτηρισμό επιβεβαίωσε τόσο την προς αυτόν ομοίωση και κάθε αρετή τους, όσο και ότι ήσαν έτοιμοι συνεχώς για το θάνατο υπέρ του καλού, όπως βέβαια και αυτός οδηγήθηκε ως

πρόβατο για σφαγή και ως αμνός άφωνος εμπρός σ' αυτόν που τον κουρεύει, κατά το γεγραμμένον.

14. Αφού λοιπόν τέτοιοι είναι και αυτοί, εγκωμιάζει ιδιαιτέρως την φιλανθρωπία· διότι πρέπει και αυτήν, ως δείγμα και καρπό της αγάπης, να την έχει σαν κεφαλή που υπέρκειται όλων των άλλων αρετών αυτός που πρόκειται να κληρονομήσει την αΐδια εκείνη βασιλεία. Αυτό το έδειξε ο Κύριος και με την παραβολή των δέκα παρθένων· διότι δεν εισάγονται στον θείο νυμφώνα όσες τύχουν, αλλά οι στολισμένες με παρθενία, η οποία δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς άσκησι και εγκράτεια, καθώς και χωρίς πολλούς και ποικίλους για την αρετή αγώνες, προσέτι δε αυτές που κρατούν λαμπάδες στα χέρια, δηλαδή τον νου τους και την μέσα σ' αυτόν άγρυπνη γνώση, που επιβαίνει και στηρίζεται στο πρακτικό της ψυχής, το δηλούμενο με τα χέρια, και αφιερώνεται διά βίου στον Θεό και συνάπτεται με τις από αυτόν λάμπεις. Χρειάζεται όμως και άφθονο έλαιο, ώστε να διαρκεί το άναμμά τους. Έλαιο δε είναι η αγάπη, που είναι κορυφή των αρετών. "Όπως λοιπόν, αν θέσεις θεμέλια και οικοδομήσεις επάνω σ' αυτά τους τοίχους, δεν πρόσθεσεις δε την οροφή, τα αφήνεις όλα εκείνα άχρηστα, κατά τον ίδιο τρόπο, αν αποκτήσεις όλες τις αρετές, δεν προσαποκτήσεις δε την αγάπη, όλες εκείνες είναι άχρηστες και ανωφελείς· και η οροφή της οικίας όμως χωρίς τα στοιχεία που την συγκρατούν δεν μπορεί να οικοδομηθεί.

15. Και ο Κύριος λοιπόν προσφέρει την κληρονομία του σε όσους έχουν σφραγίσει τις άλλες αρετές δια των έργων της αγάπης και ανέβηκαν σ' αυτήν δια του ανεπιλήπτου βίου ή κατέφυγαν προς αυτήν διά μετανοίας. Από αυτούς εγώ τους μεν πρώτους καλώ υιούς, διότι είναι φύλακες μυστικής από τον Θεό αναγεννήσεως, τους δε δεύτερους μισθωτούς, διότι ξαναποκτούν την χάρη διά των πολυειδών ιδρώτων της μετανοίας και δια της ταπεινώσεως ως μισθόν.

16. Γι' αυτό, αφού προηγουμένους στα θεία ευαγγέλια εξήγησε πολυειδώς τα σχετικά με την κρίση, έπειτα εξέθεσε τα περί της αγάπης με την άποψη ότι τελειοποιεί ή επαναφέρει τις εκεί απαριθμούμενες αρετές. Αλλά οι δίκαιοι θ' αποκριθούν με τα λόγια· «Κύριε, πότε σε είδαμε να πείνας και σ' εθρέψαμε, ή να διψάς και σ' εποτίσαμε; Πότε σε είδαμε ξένο και σε συμμαζεύσαμε, ή γυμνόν και σε ενδύσαμε; Πότε σε είδαμε ασθενή ή στην φυλακή και σ' επισκεφθήκαμε;». Βλέπετε ότι οι από τα δεξιά καλούνται και δίκαιοι; Επομένως γι' αυτούς ο έλεος προέρχεται από την δικαιοσύνη και είναι με δικαιοσύνη. Βλέπετε δε άλλην αρετή, την ταπεινώσι, να προσμαρτυρείται στους δικαίους από το πλήρωμα της αγάπης; Διότι ισχυρίζονται ότι είναι ανάξιοι της ανακηρύξεως και των επαίνων, σαν να μη έπραξαν κανένα αγαθόν, αυτοί που μαρτυρούνται ότι δεν άφησαν κανένα αγαθό άπρακτο.

17. Γι' αυτό, νομίζω, ο Κύριος αποκρίνεται σ' αυτούς παρηρησία, για ν' αναφανούν ότι είναι τέτοιας μορφής και ανυψωθούν με την ταπεινώσι και δικαίως εύρουν από αυτόν χάρη, την οποία ο Κύριος παρέχει αφθόνως στους ταπεινούς, «διότι ο Κύριος αντιτάσσεται στους υπερήφανους, ενώ στους ταπεινούς δίδει χάρη», ο οποίος και τώρα λέγει προς αυτούς· «πραγματικά σας λέγω, εφ' όσον τα επράξατε σ' ένα από τους αδελφούς μου τους ελαχίστους, τα εκάματε σ' εμένα». Καλεί τον άλλο ελάχιστον για την

πτωχεία και την ευτέλεια, αδελφόν δε, διότι και αυτός έτσι έζησε κατά σάρκα επί της γης.

18. Ακούσετε και ευφρανθείτε, όσοι είσθε πτωχοί και ενδεείς· διότι κατά τούτο είσθε αδελφοί του Θεού· κι αν είσθε πτωχοί και ευτελείς ακουσίως, καταστήσατε εκούσιο για τον εαυτό σας το αγαθό δια της υπομονής και της ευχαριστίας. Ακούσετε οι πλούσιοι και ποθήσετε την ευλογημένη πτωχεία, για να γίνετε κληρονόμοι και αδελφοί του Χριστού, γνησιώτεροι μάλιστα εκείνων που επτώχευσαν ακουσίως· διότι εκείνος επτώχευσε για μας εκουσίως. Ακούσετε και στενάξτε εσείς που περιφρονείτε τους αδελφούς σας, όταν υποφέρουν, μάλλον δε τους αδελφούς του Θεού, και δεν μεταδίδετε στους ενδεείς από όσα διαθέτετε άφθονα, τροφή, σκέπη, ενδυμασία, επιμέλεια κατάλληλη, και δεν προσφέρετε το περίσσειμά σας στο υστέρημα εκείνων. Μάλλον δε ας ακούσωμε και ας στενάξωμε, αφού κι εγώ ο ίδιος που σας λέγω αυτά, ελέγχομαι από την συνείδησί μου ότι δεν είμαι τελείως έξω από το πάθος· διότι, ενώ πολλοί ριγούν και στερούνται, εγώ είμαι γεμάτος και ενδεδυμένος. Πολύ δε περισσότερο άξιοι πένθους είναι αυτοί που έχουν και κατέχουν θησαυρούς περισσοτέρους από την καθημερινή ανάγκη ή και φροντίζουν να τους αυξήσουν· ενώ είναι προσταγμένοι ν' αγαπούν τον πλησίον σαν τους εαυτούς των, δεν τους θεωρούν ούτε σαν το χώμα. Διότι τι άλλο είναι ο χρυσός και ο άργυρος, που αγαπήσαμε περισσότερο από τους αδελφούς;

19 Αλλά ας επιστραφούμε, ας μετανοήσωμε και ας κοινωνήσωμε εξυπηρετώντας τις ανάγκες των ανάμεσά μας πτωχών αδελφών με όσα έχουμε. Και αν δεν είμαστε διατεθειμένοι ν' αδειάσωμε θεοφιλώς όλα τα υπάρχοντα, τουλάχιστον να μη τα κατακρατήσωμε όλα για τους εαυτούς μας άσπλάγχχνος· αλλά το μεν ένα ας το πράξωμε, γι' αυτό δε που θα παραλείψωμε, ας ταπεινωθούμε ενώπιον του Θεού, και θα επιτύχωμε από αυτόν συγγνώμη, διότι η φιλανθρωπία του αναπληρώνει την έλλειψί μας, για να μη, ό μη γένοιτο, ακούσωμε την απαίσια φωνή· διότι, λέγει, «τότε θα ειπεί και στους από τα αριστερά· φεύγετε από έμένα οι καταραμένοι». Πόσο φοβερό είναι τούτο! Απομακρυνθείτε από τη ζωή, εκβληθείτε από την τρυφή, στερηθείτε το φως!

20. Και δεν λέγει μόνο τούτο, αλλά προχωρεί· «φεύγετε από εμένα οι καταραμένοι, στο αιώνιο πυρ, το ετοιμασμένο για τον Διάβολο και τους αγγέλους του». Όπως δηλαδή οι από τα δεξιά θα έχουν ζωή, και μάλιστα με το παραπάνω, ζωή μεν αφού θα συνευρίσκωνται με τον Θεό, με το παραπάνω δε αφού θα είναι υιοί και κληρονόμοι της βασιλείας του, έτσι και οι από τα αριστερά, αποτυγχάνοντας ν' αποκτήσουν την αληθινή ζωή λόγω της απομακρύνσεως από τον Θεό, θα εύρουν και παραπάνω κακό, αφού θα έχουν συνταχθεί με τους δαίμονες και θα παραδοθούν στο κολαστικό πύρ.

21. Ποιου δε είδους είναι το πυρ εκείνο, το οποίο άπτεται και των σωμάτων και των λογικών σε σώματα όντων, και των ασωμάτων πνευμάτων, θλίβοντας και στενοχωρώντας τα παντοτινά, και δια του οποίου θα λειώσει και το δικό μας πυρ, κατά το γεγραμμένο, «τα καιόμενα στοιχεία θα λειώσουν»; Πόση προσθήκη φέρει στην οδύνη το ανέλπιδο της απολυτρώσεως; Διότι, λέγει, υπάρχει ποταμός, που παρασύρει το πυρ εκείνο, όπως φαίνεται, και το φέρει μακρύτερα από τον Θεό. Γι' αυτό δεν είπε "πορευθείτε", αλλά «πορευέσθε από εμένα οι καταραμένοι»· διότι έχετε αφθόνως δεχθεί τις κατάρες από τους πτωχούς, και με όλο που υπέφεραν εκείνοι, εσείς πάντως είσθε

άξιοι κατάρας. Λέγει δε προς αυτούς «πηγαίνετε στο πυρ το ετοιμασμένο» όχι για σας, αλλά για τον Διάβολο και τους αγγέλους του· διότι τούτο δεν είναι προηγούμενο δικό μου θέλημα, δεν σας έπλασα γι' αυτό, δεν ετοίμασα για σας την φωτιά. Το άσβεστο πυρ έχει αναφθεί για τους δαίμονες που έχουν αμετάβλητη την έξι της κακίας, με τους οποίους σας συνέδεσε η σύμφωνη μ' εκείνους αμετανόητη γνώμη. Είναι λοιπόν εθελοντική η συμβίωσις με τους πονηρούς αγγέλους. «Διότι επείνασα και δεν μου εδώσατε να φάγω, εδίψασα και δεν με εποτίσατε, ξένος ήμουν και δεν με συμμαζεύσατε, γυμνός και δεν με ενδύσατε, ασθενής και στη φυλακή ήμουν και δεν μ' επισκεφθήκατε». Όπως, αδελφοί, η αγάπη και τα έργα της αγάπης είναι πλήρωμα των αρετών, έτσι το μίσος και τα έργα του μίσους, ο ασυμπαθής τρόπος, η ακοινωνήτη γνώμη, είναι πλήρωμα της αμαρτίας. Και όπως τη φιλανθρωπία ακολουθούν και συνυπάρχουν με αυτήν οι αρετές, έτσι τη μισανθρωπία ακολουθούν οι κακίες· γι' αυτό και από αυτήν μόνο καταδικάζονται.

22. Θα ήθελα λοιπόν να ειπώ ότι δεν υπάρχει κανένα δείγμα μίσους μεγαλύτερο από το να προτιμούμε από τον αδελφό το άφθονο αργύριο· αλλά βλέπω την κακία να έχει εύρει και μεγαλύτερο δείγμα της μισανθρωπίας. Υπάρχουν δηλαδή άνθρωποι που όχι μόνο δεν ελεύουν από όσα διαθέτουν πλουσίως, αλλά και σφετερίζονται τα ξένα. Ας συλλογισθούν λοιπόν από την απόφαση προς τους μη ελεήμονες, τι θα εύρουν αυτοί και τι θα πάθουν, και ποιας ακατανόητης και αφόρητης καταδίκης είναι άξιοι, ας αποστούν από την αδικία και ας εξιλεώσουν το θείο δια των έργων της μετανοίας. Εκείνοι δε θ' αποκριθούν τότε ως εξής· «Κύριε, πότε σε είδαμε να πεινάς ή να διψάς ή ξένον ή γυμνόν ή ασθενή ή φυλακισμένον, και δεν σε υπηρετήσαμε;».

23. Βλέπετε και αυτό το τελευταίο κακό, την υπερηφάνεια, συνεζευγμένη με τον ασυμπαθή τρόπο, όπως την ταπεινώσι με την συμπάθεια; Οι δίκαιοι εγκωμιαζόμενοι για την φιλανθρωπία τους, ταπεινώνονται περισσότερο, δεν δικαιώνουν τους εαυτούς των. Οι υπερήφανοι, όταν κατηγορούνται για την ασπλαγχία τους από τον αψευδή, δεν προσπίπτουν ταπεινωμένοι, αλλά αντιλέγουν και δικαιώνουν τους εαυτούς των. Γι' αυτό και θ' ακούσουν τα λόγια· «αληθινά σας λέγω, εφ' όσον δεν το επράξατε σ' ένα από αυτούς τους ελαχίστους, δεν το εκάματε ούτε σ' εμένα». Κι έτσι θα μεταβούν, λέγει, «αυτοί μεν σε αιώνια κόλασι. οι δε δίκαιοι σε αιώνια ζωή».

24. Ας ελεήσωμε λοιπόν τους εαυτούς μας, αδελφοί, δια του ελέους προς τους αδελφούς, ας αποκτήσωμε δια της συμπαθείας την συμπάθεια, ας ευεργετήσωμε για να ευεργετηθούμε. Η μεν ανταπόκρισις είναι ομοία, διότι πρόκειται για ευποιία και φιλανθρωπία, για αγάπη και έλεος και συμπάθεια· αλλά δεν είναι ίση κατά την αξία και το μέτρο της υπεροχής. Διότι εσύ μεν παρέχεις από όσα έχει ο άνθρωπος, και όσο μπορεί να ευεργετήσει ο άνθρωπος, παίρνεις δε σε ανταπόδοση από τους θείους και ακενώτους θησαυρούς εκατονταπλάσια και την αιώνια ζωή, και ευεργετείσαι από όσα και όσο μπορεί ο Θεός να ευεργετήσει, «πράγματα που οφθαλμός δεν είδε και ους δεν άκουσε και που δεν ανέβηκαν στην καρδιά του ανθρώπου».

25. Ας σπεύσωμε λοιπόν για να επιτύχωμε τον πλούτο της αγαθότητας, ας αγοράσωμε με ολίγα αργύρια αιώνια κληρονομία, ας φοβηθούμε τέλος την απόφαση εναντίον των ανοικτιρμόνων, για να μη κατακριθούμε από αυτήν εκεί· ας μη φοβηθούμε μη τυχόν

γίνωμε πτωχοί, δίδοντας ελεημοσύνη, διότι θ' ακούσωμε από τον Χριστό, «έλθετε οι ευλογημένοι του Πατρός μου, κληρονομήσατε την γη». Ας φοβηθούμε και ας κάμωμε το παν, για να μη φανούμε έξω από την αγάπη προς τον Θεό δια της ασπλαγχνίας· «διότι αυτός που δεν αγαπά τον αδελφό του, που τον είδε», λέγει ο ευαγγελιστής, «πώς θ' αγαπήσει τον Θεό που δεν τον είδε», αυτός δε που δεν αγαπά το Θεό πώς θα συνυπάρξει με αυτόν; Και αυτός που δεν συνυπάρχει με αυτόν θ' απομακρυνθεί από αυτόν· ο δε απομακρυνόμενος από αυτόν οπωσδήποτε θα πέσει στη γέεννα του πυρός.

26. Αλλά εμείς ας επιδείξωμε έργα αγάπης προς τους αδελφούς μας εν Χριστώ, ελεώντας τους πτωχούς, επιστρέφοντας τους πλανημένους, σε όποιαν πλάνη και πτώχεια και αν είναι, δικαιώνοντας τους αδικούμενους, δυναμώνοντας τους κατάκοιτους από ασθένεια, είτε πάσχουν τούτο δια των αισθητών εχθρών και νοσημάτων είτε δια των αοράτων πονηρών πνευμάτων και των παθών της ατιμίας, επισκεπτόμενοι τους εγκαθειρκτους στη φυλακή, αλλά και ανεχόμενοι αυτούς που μας κτυπούν, και χαρίζοντας ο ένας στον άλλο όποια μομφή έχει εναντίον του, όπως και ο Χριστός μας την εχάρισε. Και γενικώς ας επιδείξωμε την μεταξύ μας αγάπη με κάθε τρόπο και με κάθε έργο και λόγο, για να επιτύχωμε την από τον Θεό αγάπη και ευλογηθούμε από αυτόν και κληρονομήσωμε την επηγγελμένη σ' εμάς και για μας ουράνια και αιώνια βασιλεία από την θεμελίωση του κόσμου.

27. Αυτήν είθε ν' αποκτήσωμε όλοι εμείς, με την χάρη και φιλανθρωπία του Κυρίου Ιησού Χριστού μαζί με τον οποίο πρέπει στον Πατέρα, καθώς και στο άγιο Πνεύμα, τιμή και δόξα στους αιώνες των αιώνων. Γένοιτο.

Αγίου Κυρίλλου, Αρχιεπισκόπου Ιεροσολύμων: "Ομιλία εις την Δευτέραν Παρουσίαν του Κυρίου"

Διακηρύττουμε παρουσίαν Χριστού, όχι μόνον μίαν, αλλά και δευτέραν πολύ καλλιτέραν της προηγουμένης· διότι η πρώτη αποτελούσε επίδειξιν υπομονής, ενώ η ερχομένη φέρει το στέμμα της θείας Βασιλείας. Πράγματι στον Κύριον ημών Ιησούν Χριστόν τα πάντα, ως επί το πλείστον, είναι διπλά· διπλή γέννησις, μία από τον Θεόν προαιωνίως και μία από την Παρθένον στους εσχάτους καιρούς· δύο κάθοδοι· μία η αφανής «ως επί πόκον» και Δευτέρα η ένδοξος και επιφανής, η μέλλουσα.

Κατά την πρώτην παρουσίαν εσπαργανώθη στην φάτνην, στην Δευτέρα «αναβάλλεται(ενδύεται) φως ως ιμάτιον». Στην πρώτην «υπέμεινε σταυρόν αισχύνης καταφρονήσας», στην δευτέραν θα έλθη δοξαζόμενος, δορυφορούμενος από στρατιές αγγέλων. Δεν μένουμε λοιπόν στην πρώτην μόνον παρουσίαν, αλλά προσδοκούμε και την δευτέραν... Έρχεται ο Σωτήρ όχι για να δικασθεί πάλιν, αλλά για να δικάσει τους δικαστάς του· αυτός που προηγουμένως, όταν εκρίνετο, εσιωπούσε, λέγει ύστερα στους παρανόμους, υπενθυμίζοντας όσα ετόλμησαν κατα την σταύρωση: «Ταύτα εποίησας και εσίγησα». Τότε ήλθε για να εκπληρώσει την Θείαν Οικονομίαν, και edίδασκε τους ανθρώπους με την πειθώ· τώρα όμως θα αναγκασθούν να τον αναγνωρίσουν ως Βασιλέα τους, έστω και χωρίς να το θέλουν...

«Όταν δε έλθη ο Υιός του ανθρώπου εν τη δόξη αυτού, και πάντες οι άγιοι άγγελοι μετ' αυτού». Βλέπε, άνθρωπε, ενώπιον πόσων θα εμφανισθείς στο κριτήριο.Θα είναι τότε παρόν όλο το γένος των ανθρώπων. Αναλογίσου λοιπόν πόση είναι η φυλή των Ρωμαίων· αναλογίσου πόσοι είναι οι άλλοι, οι βάρβαροι οι οποίοι ζουν τώρα και πόσοι έχουν ταφεί τα τελευταία εκατόν χρόνια· πόσοι ετάφησαν μέσα σε χίλια χρόνια· αναλογίσου πόσοι είναι από τον Αδάμ μέχρι σήμερα. Μεγάλο πλήθος βέβαια, αλλά και πάλιν μικρόν είναι· διότι οι άγγελοι είναι περισσότεροι· εκείνοι είναι τα ενενήντα εννέα πρόβατα, η δε ανθρωπότης μόνο το ένα...

Παρευρίσκεται τότε στο κριτήριο ο Θεός και Πατήρ των απάντων, μαζί του θα κάθεται ο Ιησούς Χριστός, θα είναι δε παρόν και το Άγιον Πνεύμα· αγγελική σάλπιγγα θα προσκαλέσει όλους εμάς, οι οποίοι θα φορούμε ως ένδυμα τα έργα μας. Άραγε δεν οφείλουμε να αγωνιούμε από τώρα; Και μη νομίσεις, άνθρωπε, ότι είναι μικρή καταδίκη το να κατακριθείς ενώπιον τόσου πλήθους· μήπως δεν προτιμούμε πολλές φορές να πεθάνομε, παρά να κατηγορηθούμε από φίλους;

Ας έχομε την αγωνία, λοιπόν, αδελφοί, μη μας καταδικάσει ο Θεός, ο οποίος, αν πρόκειται να μας καταδικάσει, δεν έχει ανάγκη από εξέταση ή έλεγχο· μήν πεις ότι την νύκτα όταν επόρννευσα ή έκανα μαγείες ή έπραξα κάτι άλλο, και δεν υπήρχε άνθρωπος εκεί. Από την συνείδηση σου κρίνεσαι, «μεταξύ αλλήλων των λογισμών κατηγορούντων ή και απολογουμένων, εν ημέρα, ότε κρινεί ο Θεός τα κρυπτά των ανθρώπων». Σε αναγκάζει να πεις την αλήθεια το φοβερό πρόσωπο του Κριτού, ή μάλλον, και αν δεν την πεις, σε ελέγχει. Διότι θα αναστηθείς φορώντας τις αμαρτίες σου, ή τις αρετές σου· αυτό δήλωσε ο ίδιος ο Κριτής...

Τι λέγει λοιπόν ο κριτής για την ενδυμασία ή μή των έργων σου; «Και συνάξουσιν εμπροσθεν αυτού πάντα τα έθνη»· διότι πρέπει τα πάντα νά κλίνουν γόνυ ενώπιον του Χριστού, τα επουράνια και τα επίγεια και τα καταχθόνια. «Και αφορίσει αυτούς απ' αλλήλων, όπως ο ποιμήν αφορίζει τα πρόβατα από των ερίφων». Πως διαχωρίζει ο ποιμήν; Μήπως ερευνά κάποιο βιβλίο, να μάθει ποιο είναι πρόβατο και ποιο ερίφιον; Η τα διακρίνει από την εμφάνιση; Δεν φανερώνει το μαλλί το πρόβατο, το δε σκληρό και τριχωτό το ερίφιο; Έτσι, άν μεν καθαριστείς τώρα από τις αμαρτίες σου, έχεις στο εξής τις πράξεις σου ως έριον καθαρό, και η στολή σου μένει αμόλυντη, και λέγεις πάντοτε το «εξεδυσάμην τον χιτώνα μου, πως ενδύσομαι αυτόν;». Από την ενδυμασία αναγνωρίζεσαι ότι είσαι πρόβατο... Μή γένοιτο όμως κάποιος από τους παρόντες να αποβληθεί από την χάρη, ούτε εξαιτίας των φαύλων πράξεων του να βρεθεί στα αριστερά τάγματα των αμαρτωλών.

Πως, θα πεί κάποιος, θα αποφύγομε το πυρ; Και πως θα εισέλθομε στην Βασιλεία; «Επέινασα», λέγει, «και εδώκατε μοι φαγείν»· ιδού τρόπος. Δεν χρειάζεται αλληγορία εδώ, αλλά να εκτελέσουμε τα λεγόμενα· «επέινασα και εδώκατε μοι φαγείν· εδίψησα, και εποτίσατέ με· ξένος ήμην και συνηγάγετέ με· γυμνός, και περιεβάλετε με· ησθένησα, και επεσκέψασθέ με· εν φυλακή ήμην, και ήλθετε πρός με». Εάν τα πράξεις αυτά, θα συμβασιλεύσεις· εάν όμως δεν τα πράξεις, θα κατακριθής. Άρχισε λοιπόν από τώρα να τα εργάζεσαι αυτά, και επίμενε στην πίστη, για να μην αποκλεισθείς έξω, αναβάλλοντας να αγοράσεις έλαιον σαν τις μωρές παρθένους· μη ξεθαρρευθείς επειδή απλώς κρατείς την λαμπάδα, αλλά διατήρησέ την αναμμένην. Ας λάμψει το φώς των καλών έργων σου ενώπιον των ανθρώπων, και μη βλασφημείται εξαιτίας σου ο Χριστός. Φόρεσε ένδυμα αφθαρσίας, διαπρέποντας στα καλά έργα...

Είθε ο Θεός των όλων να σας διαφυλάξει όλους, ώστε να διατηρείτε στη μνήμη σας τα σημεία της συντέλειαι του κόσμου και να μείνετε ακατανίκητοι από τον Αντίχριστο. Έμαθες τα σημεία του πλάνου που πρόκειται να έλθει· έλαβες τις αποδείξεις του αληθινού Χριστού, του κατερχομένου φανερά από τους ουρανούς. Τον μεν ένα, τον ψεύτικο, απόφυγέ τον. Τον δε άλλον, τον αληθινό, προσδόκα τον. Έμαθες τον τρόπον, πως στην Κρίση θα καταταγείς στα δεξιά του. Τήρησε αυτά που σου εμπιστεύθηκε ως παρακαταθήκη ο Χριστός, διαπρέποντας σε έργα αγαθά, ώστε να παρουσιαστείς με παρρησίαν ενώπιον του Κριτού και να κληρονομήσεις τη Βασιλεία των Ουρανών.

π. Γεώργιος Μεταλληνός: "Αγάπη Ναι, αλλά ποια αγάπη"; (Κυριακή της Απόκρεω)

«ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. κε' 40).

1. Η σημερινή ευαγγελική περικοπή έρχεται να μας υπενθυμίσει μια μεγάλη αλήθεια. Την περασμένη Κυριακή μίλησε το ιερό Ευαγγέλιο για την αγαθότη-τα του Θεού-Πατέρα, που περιμένει το πλάσμα του να επιστρέψει. Αυτό όμως δεν πρέπει να μας κάμει να ξεχάσουμε και την δικαιοσύνη Του. Ο Θεός δεν είναι μονάχα στοργικός Πατέρας. Είναι και δίκαιος Κριτής. «Ούτε ὁ ἔλεος αὐτοῦ ἄκριτος, οὔτε ἡ κρίσις ἀνελεήμων» λέγει ο Μ. Βασίλειος. Θα κρίνει τον Κόσμο, μας λέγει το Ευαγγέλιο, και μάλιστα όχι αυθαίρετα, αλλά σύμφωνα με τα έργα μας. Μας φέρνει, λοιπόν, η σημερινή περικοπή ενώπιον του γεγονότος της κρίσε-ως. Και λέμε «γεγονότος», γιατί η παγκόσμια κρίση αποτελεί για την πίστη μας εσχατολογική βεβαιότητα και πραγματικότητα, που ομολογείται σ' αυτό το Σύμ-βολο μας ως εκκλησιαστική πίστη: «Και πάλιν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς...».

Καλούμεθα, λοιπόν, σήμερα να συνειδητοποιή-σουμε τρία πράγματα. Πρώτον, ὅτι Κριτής μας θα είναι ο Ι. Χριστός, ως Θεός. Σωτήρ ο Χριστός αλλά και Κριτής. Αν την πρώτη φορά ἦλθε ταπεινός στη γη, «ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον», τώρα θα ἔλθει «ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ», ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον. Αὐτός που ἔγινε για μας «κατάρα» πάνω στον Σταυρό, ἔχει κάθε δικαίωμα να μας κρίνει, αν αφήσαμε να μείνει μέσα μας και στην κοινωνία μας ανενέργητη η θυσία Του. Δεύτε-ρον θα κρίνει όχι μόνο τούς Χριστιανούς, οὔτε μόνο τούς εθνικούς, ὅπως πίστευαν οἱ Εβραῖοι για την κρί-ση του Θεού. Θα κρίνει ὅλους τούς ανθρώπους, χρι-στιανούς και μη, πιστούς και ἀπίστους. Τρίτον βάση της κρίσεως, το κριτήριο, θα είναι η αγάπη. Η στάση μας δηλαδή ἀπέναντι στους συνανθρώπους μας. Καθο-λική - παγκόσμια η κρίση, καθολικό - παγκόσμιο και το κριτήριο. Ο παγκόσμιος νόμος της ανθρωπιάς, στον ὅποιο συναντώνται ὅλοι, χριστιανοί και μη. Και ὅσοι ἐγνώρισαν τὸν Χριστό και ὅσοι δεν μπόρεσαν να τὸν γνωρίσουν και γι' αὐτό ἔμειναν μακριά ἀπὸ τὸ Ευαγγέλιό Του. Στο νόμο αὐτό, δεν ὑπάρχει χώρος για προφάσεις και δικαιολογίες. Η πείνα, η δίψα, η γύ-μνια, η αρρώστια, η φυλακή βοούν, δεν μπορούν να μείνουν κρυφά, για να ἔχει τὸ δικαίωμα να ισχυρισθεῖ κάποιος πὼς δεν τα πρόσεξε... Δεν μπορεί να τ' αγνοή-σει κανείς, χωρίς προηγουμένως να παύσει να ἔχει συναισθήματα ἀνθρώπου, αν δεν ἔχει τελείως «αχρειώσει», εξαθλιώσει, τὴν εικόνα του Θεοῦ μέσα του.

2. Το συγκλονιστικό μεγαλείο και την φρικτότητα της ώρας της Κρίσεως ζωγραφίζουν με υπέροχα χρώ-ματα οἱ ὕμνοι της ἡμέρας. «Ἦ, ποία ὥρα τότε! ὅταν... τίθονται θρόνοι καὶ βίβλοι ἀνοίγονται, καὶ πράξεις ἐ-λέγχονται καὶ τά κρυπτά τοῦ σκότους δημοσιεύον-ται!»! Είναι φρικτή και η απλή σκέψη της ώρας της κρίσεως, γιατί όχι μόνο υπενθυμίζει τὴν ανετοιμότητά μας να ἐμφανισθοῦμε μπροστά στο βῆμα του φοβεροῦ Κριτοῦ, αλλά και διότι ἀποκαλύπτει τὴν τραγικότητα της ζωῆς μας, τὴν ὁποία δαπανάμε μέσα σε ἔργα μα-ταιότητος, που δεν ἀντέχουν στο φως της αἰωνιότητος. Δεν δικαιούμεθα ἐνώπιον του κριτοῦ μας για ὅσα ο κόσμος θεωρεῖ μεγάλα και σπουδαία: γνώσεις, θέ-σεις,

τίτλους, αξιώματα, πλούτο, δόξα. Αυτά όλα είναι δυνατό μάλιστα να οδηγήσουν στην καταδίκη μας.

Κρινόμεθα βάσει της έμπρακτης εφαρμογής της αγάπης μας. Όχι ως άτομα δηλαδή, αλλά ως μέλη της αν-θρώπινης κοινωνίας. Ο θεός δεν έπλασε άτομα, αυτό-νομα και ανεξάρτητα. Μάς έπλασε, για να γίνουμε πρόσωπα και κοινωνία προσώπων. Και οι μεγαλύτε-ρες αρετές, αν μείνουν απλώς ατομικές, είναι μετοχές χωρίς αντίκρυσμα ενώπιον του Μεγάλου Κριτού. Για-τί δεν βρήκαν την πραγμάτωση τους μέσα στην αν-θρώπινη κοινωνία. Δεν καταξιώθηκαν σε διακονίες. Έτσι λ.χ. η γνώση είναι θεία ευλογία, όταν όμως θηρεύεται για χάρη του συνανθρώπου, για την διακονία του πλησίον. Το ίδιο και η εγκράτεια και η ευλάβεια, και η νηστεία και σύνολη η άσκησή μας. Αν όλα αυ-τά γίνονται για μια ατομική δικαίωση και όχι ως δια-κονία των αδελφών, των πλησίον, μας ελέγχει η φωνή του Θεού: «Έλεον θέλω και ού θυσίαν» (Ματ. θ' 13)! Αγάπη θέλω και όχι την θρησκευτικότητα, που αποβλέπει στην αυτοέξαρση και την αυτοπροβολή. Πού βλέπει τον τύπο ως πεμπτουσία της ευσέβειας.

3. Ο κόσμος έχει μάθει να εξαγοράζει τα πάντα, ακόμη και τις συνειδήσεις. Στο χώρο όμως της πίστε-ως δεν ισχύει ο νόμος αυτός. Η ατομική ευσέβεια δεν μπορεί να εξασφαλίσει θέση στην βασιλεία του Θεού, αν δεν γίνει πρώτα εκκλησιαστική, αν δεν συνοδεύε-ται δηλαδή από τα έργα της αγάπης. Ο στίβος του χριστιανού είναι και η κοινωνία και όχι μόνο το «ταμείον». Εις το ταμείον του καταφεύγει ο Χριστια-νός για τον πνευματικό του ανεφοδιασμό. Ποτέ όμως δεν εξαντλείται η πολιτεία του στο στενό χώρο της α-τομικότητας του. Αν η πνευματικότητα μας είναι ορ-θή, θα οδηγεί σε ανιδιοτελή αγάπη. Ας το ακούσουμε μια για πάντα: Το επιχείρημα των γλυκανάλατων χρι-στιανών της ανευθυνότητας και του «λάθε βιώσας» δεν έχει καμμία δύναμη: «Κύτταξε την ψυχή σου» δεν σημαίνει τίποτε περισσότερο από δειλία και υποχώ-ρηση, αν δεν συνοδεύεται και από το στίβο: «Πάλευσε για να φτιάξεις τη χριστιανική σου κοινωνία». Διαφορετικά είμασθε κατά λάθος ανάμεσα σε χριστια-νούς. Η θέση μας είναι κάπου στην Άπω Ανατολή, στη νέκρωση του νιρβάνα.

4. Αισθάνομαι όμως την ανάγκη να προλάβω στο σημείο αυτό μια απορία. Αν κρινόμασθε βάσει της έμπρακτης αγάπης μας, τότε που πηγαίνει η πίστη; Ποια σημασία έχει ο υπέρ της πίστεως και της καθαρότητας του δόγματος αγώνας; Αν δεν έχει διαστά-σεις αιώνιες, τότε γιατί να γίνεται;

Κατά την ώρα της κρίσεως η πίστη, και ως αφο-σίωση και ως διδασκαλία, δεν αποκλείεται, όπως πι-στεύουν εν πρώτοις πολλοί. Προϋποτίθεται. Κριτής μας είναι Ο ΧΡΙΣΤΟΣ. Μας σώζει η μας κατακρίνει η συμπεριφορά και στάση μας απέναντι του. Γιατί μας διευκρινίζει ότι στο πρόσωπο Του αναφέρεται κάθε πράξη μας προς τον συνάνθρωπό μας, καλή ή κακή. Ηθικά αδιάφορες πράξεις δεν υπάρχουν. Αν τονίζει σαν κριτήριο την αγάπη, δεν σημαίνει πώς θέλει ν' αποκλείσει την πίστη. Θέλει να προλάβει ακριβώς την καταδίκη της πίστεως εκ μέρους μας σ' ένα σύνολο θεωρητικών αληθειών χωρίς ανταπόκριση και εφαρ-μογή στη ζωή μας. Όπως ο κεκηρυγμένος άθεος και ο συνειδητός αρνητής της πίστεως μεταφράζει την α-θεία και απιστία του σε αντίθετα έργα,

έτσι και ο πιστός πρέπει να κάμει την πίστη του κινητήρια δύναμη της ζωής του. Γιατί «ή πίστις χωρίς τῶν ἔργων» (Ιακ. β' 20) της α-γάπης, είναι νεκρά. Δεν αποκλείει, λοιπόν, την πίστη, αφού αυτή είναι η προϋπόθεση του ορθού βίου και της σωτηρίας. Αλλά και κάτι περισσότερο. Όχι μόνο «ὁ μὴ πιστεύσας» (εις τον Χριστό) δεν σώζεται, αλλά και ο μη ορθῶς πιστεύσας. Ο Θεός δεν είναι μόνο α-γάπη, είναι και αλήθεια (Ιωαν. ιδ' 6· Α' Ιωαν. δ' 8· δ' 16· ε' 6) και μάλιστα Αυτοαλήθεια. Όποιος προδίδει την αλήθεια προδίδει και την αγάπη. Η αγάπη του Χριστού «συγγαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ» (Α' Κορ. ιγ' 6) συζεί δηλαδή και συνευδοκιμεί με την αλήθεια, δεν υπάρχει χωρίς αυ-τήν. Να λοιπόν πῶς καταξιώνεται ο αγώνας για την καθαρότητα του δόγματος. Γιατί είναι αγώνας για την αγάπη, είναι η μεγαλύτερη εκκλησιαστική διακονία. Είναι αγώνας πρώτιστα κοινωνικός, γιατί γίνεται χά-ριν του Λαού του Θεού, για να μείνει ανεπηρέαστος α-πό την πλάνη, που είναι πραγματική αυτοκτονία.

Αδελφοί μου!

Όταν ο Χριστός μας ανέφερε την παραβολή της Κρίσεως, οι λόγοι του μπορούσαν να νοηθούν όχι μό-νο σε συνάρτηση προς τούς συγχρόνους του, αλλά και προς όσους ἔζησαν πριν απ' Αυτόν. Όσοι δεν γνώρισαν τον Χριστό, μπορούν να ἔχουν λόγους να κριθούν μόνον για την αγάπη τους, μολοντί αγάπη χωρίς πίστη στον Θεό δεν είναι ποτέ δυνατόν να υπάρξει. Όποιος ειλικρινά ασκεί την αγάπη «δέχεται» τον Θεό, ἔστω και αν τον αγνοεί. Ο άπιστος δεν δύνα-ται να ἔχει παρά μόνο φαινομενικά αγάπη. Και μόνο εκεί, που υπάρχει βάπτισμα και «άγιο Πνεύμα», είναι δυνατό να υπάρξει «τελεία αγάπη», αγάπη χριστιανι-κή.

Το ζήτημα όμως πρέπει, νομίζω, να τεθεί κατ' άλ-λο τρόπο. Όταν εμείς σήμερα ακούμε την παραβολή, δύο χιλιάδες χρόνια μετά την σάρκωση του Υιού του Θεού, πῶς είναι δυνατόν να χωρίσουμε από την αγά-πη μας την (ορθή) πίστη; Το Ευαγγέλιο λέγει καθαρά: «ὁ... μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ» (Ιωαν. γ' 18). Μετά την ἑνσαρκη δηλαδή οικονομία η κρίση εἶ-ναι συνέπεια της στάσης κάθε ανθρώπου ἔναντι του Χριστού. Κριτήριο μένει η αγάπη. Αγάπη όμως που προϋποθέτει την εἰς Χριστόν πίστη. Γιατί αυτή είναι η μόνη αληθινή. Αυτή μονάχα δικαιώνει και σώζει...

π. Γερασιμάγγελος Στανίτσας: "Η Αγάπη, το έσχατο κριτήριο της κρίσεως" (Κυριακή της Απόκρεω)

Όλοι μας κάθε μέρα ψάχνουμε να βρούμε έναν τρόπο για να καταξιώσουμε την ύπαρξή μας, για να μπορέσουμε να φτάσουμε μέχρι το τέλος σωστά. Επιθυμούμε να βρούμε ένα κριτήριο για το αν οι αποφάσεις μας και η ζωή μας είναι σωστά και αν βαδίζουμε με ασφάλεια στην καταξίωσή μας.

Κοντολογίς, αναζητούμε ένα μέτρο, ένα κριτήριο για τις πράξεις μας. Τελικός στόχος όλων μας παραμένει η κατάκτηση της ζωής, όχι μόνο ποσοτικά, αλλά και ποιοτικά.

Δεν μπορούμε ν' αποφύγουμε την διαπίστωση ότι οι περισσότεροι από εμάς έχουν ένα υλικό και πρόσκαιρο κριτήριο για τις καθημερινές μας πράξεις. Είναι κάτι που δίνει υλική σιγουριά, που ενισχύει την τάση για προβολή. Το χρήμα, η δόξα, οι απολαύσεις είναι τα πιο συνηθισμένα κριτήρια για τη λήψη μια απόφασης που θα συντελέσει στην τελική επιδίωξη της ζωής μας.

Βέβαια, δεν λείπουν και άνθρωποι με ανώτερα και πνευματικά κριτήρια. Πρόκειται γι' αυτούς που έχουν κάνει βίωμά τους μια ιδεολογία ή ένα πνευματικό ρεύμα, όπως οι επαναστάτες και οι ρομαντικοί. Άλλοι αφήνουν τον τελικό στόχο και αγωνίζονται για την ατομική καταξίωση μέσα σε μια κοινωνία που γίνεται πεδίο ποικίλων συγκρούσεων.

Όλα αυτά τα κριτήρια, το χρήμα, η δόξα, οι απολαύσεις, δεν είναι οπωσδήποτε νέα. Είναι όμως εφήμερα και ψεύτικα.

Αυτό θεωρητικά το γνωρίζουμε όλοι, πρακτικά όμως το ανακαλύπτουμε συνήθως στο τέλος της ζωής, όταν είναι πια αργά για κάποια αλλαγή.

Όμως ο χρόνος έχει φύγει. Το κουράγιο μας έχει εγκαταλείψει και έχουμε απομονωθεί σ' ένα ψεύτικο κόσμο.

Απομένει μόνον η ώρα της κρίσεως. Και το τραγικότερο ίσως δεν είναι στην απογοήτευσή μας για το χαμένο χρόνο, αλλά στην απομόνωση του ανθρώπου από τους συνανθρώπους του.

Απορροφημένος από τον αγώνα για χρήμα και δόξα ο άνθρωπος περνά ολομόναχος το δρόμο. Κυνηγά τη ζωή και χάνει τα μόνα όντα που την έχουν, τους άλλους ανθρώπους και κυριολεκτικά χάνεται μέσα στην έρημο μια πολύβουης πόλης.

Αργά ή γρήγορα όμως έρχεται η ώρα της κρίσεώς μας. Της αποκαλύψεως της τραγικής αλήθειας. Είναι η μόνη αληθινή κρίση για τον άνθρωπο, όταν τα ψεύτικα στηρίγματα χάσουν την λάμψη τους και στη θέση τους μπει η φωνή Του Θεού – Κριτού, Αυτού που τόσο παραστατικά παρουσιάζεται στην ευαγγελική περικοπή της σημερινής Κυριακής: «όταν έλθει ο Υιός του Ανθρώπου στη δόξα Του, θα καθίσει στον θρόνο Του και θα

συγκεντρωθούν ενώπιόν Του όλα τα έθνη και θα τους ξεχωρίσει το έναν από τον άλλον. Και θα πει σ' όσους είναι αριστερά Του : μακριά από εμένα. Γιατί επείνασα και δεν μου δώσατε να φάω, εδίψασα και δεν δώσατε να πιώ κ. ο. κ .

Και θα του μιλήσουν κάποιοι και θα πουν : Κύριε πόσες φορές σε είδαμε να πεινάς ή να διψάς κ .λ .π και δεν σε βοηθήσαμε; Και θα τους αποκριθεί και θα τους πει : αλήθεια σας λέγω, αφού δεν κάνατε όλα αυτά σ' έναν από τους ταπεινούς αδελφούς μου, ούτε σ' εμένα τα κάνατε...».

Υπάρχουν πολλοί που αμφιβάλουν για την έλευση αυτής της ώρας της κρίσεως. Μπορεί να μην έρχεται τώρα σ' αυτή τη μορφή , μέσα σε μια γενική αλλαγή του κόσμου, έρχεται όμως καθημερινά σαν ερώτημα προς τον άνθρωπο, σαν υπόμνηση της απομονώσεώς του, σαν υπενθύμιση του Χριστού για το ποιό είναι το έσχατο κριτήριο που καταξιώνει την ανθρώπινη ζωή. Τα λόγια του Χριστού κρίνουν τον άνθρωπο από τώρα κιόλας, χωρίς να έχει έρθει η ώρα του εσχάτου δικαστηρίου. Διότι το κριτήριο για την αποτίμησή μας είναι δοσμένο, φτάνει ν' ακούσουμε μέσα μας τη φωνή : είναι η αγάπη όπως την ενσάρκωσε ο Χριστός, όπως την δίδαξε η εκκλησία και όπως την έζησαν οι άγιοι: αυτοί που συγκρατούν τον κόσμο από τον αφανισμό;

Και η αγάπη αυτή δεν είναι ένας συναισθηματισμός. Η αγάπη είναι διαφορετικό πράγμα. Είναι η κένωση, το άδειασμα του εαυτού μας. Έτσι που να δεχτούμε τον άλλον ισότιμα, ως πρόσωπο, ως αδελφό μας, ως τύπο του Χριστού. Αγάπη είναι η κοινωνία του εγώ με το εσύ χωρίς καμία προκατάληψη. Γι' αυτό ο Χριστός όταν μιλά για πεινασμένους και διψασμένους, δεν αναφέρεται στα αίτια που τους οδήγησαν στην έσχατη ένδεια. Όταν αναφέρεται στον ξένο που πρέπει να περιβάλλουμε με την αγάπη μας, δεν νοιάζεται αν είναι φίλος ή εχθρός ή αλήτης ... Η αγάπη είναι παγκόσμια, αλλά και συγκεκριμένη. Παγκόσμια, γιατί ξέρει να ανοίγει την καρδιά στον άστεγο αλήτη, στον πεινασμένο τον γυμνό παλιάνθρωπο, στον απάνθρωπο φονιά.

Αγάπη σημαίνει να ξεπεράσουμε αυτούς τους χαρακτηρισμούς που εκφράζουν τυχαία συμπτώματα, και να δούμε στο πρόσωπο του άλλου τον αδελφό, τον τύπο του Χριστού που μας συναντά καθημερινά με κάποια συγκεκριμένη μορφή ανθρώπου που πάσχει. Αγάπη είναι να δει κανείς στο συνάνθρωπο την εικόνα του Θεού, το Συ ως πρόσωπο που καταξιώνει και το δικό του Εγώ. Τότε μόνο έχει βρει το κριτήριο για τη δική του καταξίωση, όταν αφήσει τον εαυτό του και ανοιχτεί ανεπιφύλακτα στον πλησίον, στον μικρό αδελφό του Χριστού.

Απορούμε για την έλλειψη αγάπης. Αυτό οφείλεται στο ότι δεν ανοίγουμε την καρδιά μας στους άλλους, γιατί το έσχατο κριτήριο για τις αποφάσεις μας είναι εγωιστικό, χωρίς προοπτικές. Πιστεύουμε πως μπορεί να αντικατασταθεί με πράγματα η ίδια η ζωή. Έτσι το εγώ μας ζητά να καταξιωθεί με τη σχέση με κάποιο άψυχο αντικείμενο, ενώ η μόνη σωστή σχέση με ένα άλλο πρόσωπο μπορεί να μας ικανοποιήσει.

Η μεταμόσχευση καρδιάς γίνεται μόνο από άνθρωπο σε άνθρωπο, το ίδιο είναι και η καταξίωσή μας : μπορεί να γίνει μόνο αν η αγάπη μας στραφεί σε ανθρώπινο πρόσωπο.

Τα υλικά πράγματα, το χρήμα και η δόξα και οι απολαύσεις δεν είναι πρόσωπα, αλλά άψυχα, νεκρά πράγματα που δεν δίνουν ζωή. Μόνο η συνάντηση με το συνάνθρωπο χωρίς δισταγμούς, δίνει τη βεβαιότητα της ζωής και καταξιώνει την ύπαρξή μας. Γιατί την ώρα της αγάπης αναπηδά μέσα από την ψεύτικη ζωή η αληθινή μας ύπαρξη, ο άνθρωπος μετατίθεται από την περιοχή του θανάτου στην περιοχή της αληθινής ζωής.

Κάθε ώρα αγάπης ο αγκομαχά ο παλιός και γεννιέται ο καινούργιος άνθρωπος, ξεπερνιέται ο θάνατος και φωτίζεται ο κόσμος από το φώς της αναστάσεως του Χριστού.

Μερικοί λέμε : καλά είναι αυτά, αλλά είναι δύσκολα πράγματα.

Σωστά, αλλά μήπως είναι ευκολότερος ο δρόμος που ακολουθούμε;

Ο αγώνας για το χρήμα και τη δόξα είναι μήπως πιο απλός;

Η μεταβολή της επικοινωνίας σε πεδίο ανταγωνισμού δείχνει πόσο αποκρουστική γίνεται η πορεία μας με τα κριτήρια που επιλέξαμε.

Δύσκολη είναι μόνο η αρχή. γι' αυτό συνήθως αναβάλλουμε. Αυτή την αναβολή μας καλεί η σημερινή παραβολή να νικήσουμε, για να καταξιωθούμε.

Για να νικήσουμε την φθορά και το θάνατο.

Για να γεμίσουμε αληθινή ζωή.

Κυριακή τῆς Ἀπόκρεω Ἀρχιμ. Ν.Π.

(Ματθ. κε', 31-46)

Ὁλόκληρη ἡ προβληματικὴ τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου, τῆς Κυριακῆς τῆς κρίσεως, ἐστιάζεται ἐπάνω σὲ μιὰ κατάφαση καὶ σὲ μιὰ ἄρνηση. «Ἐδώκατε» ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ καὶ «οὐκ ἐδώκατε» ἀπὸ τὴν ἄλλη. Καὶ ἐκεῖνο ποὺ βαραίνει τὴ θετικὴ πλευρά, εἶναι ἡ ἀγάπη. Γιατὶ ἡ ἀγάπη στὴν πραγματικὴ τῆς ὄψης εἶναι μιὰ «δόσις».

Ὅπου ὑπάρχει αὐτὴ ἡ «δόσις», ἐκεῖ καὶ ἡ ἀγάπη. Κι ὅπου ὑπάρχει ἀγάπη πρὸς τοὺς συνανθρώπους, ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ «εὐλογημένοι» ὄσοι ἀγαποῦν, «κατηραμένοι» ὄσοι δὲν ἔχουν ἀγάπη καὶ ἔλεος πρὸς τοὺς ἀδελφούς.

Αὐτὴ ἡ «δόσις», ἡ οὐσία τῆς ἀγάπης, δὲν ἔχει ὄρια, μήτε μπορεῖ νὰ μπεῖ στὴ λογικὴ τῆς ἀριθμητικῆς. Δηλαδὴ δὲν μετριέται εἴτε αὐξανόμενη εἴτε ἐλαττώμενη. Γιατὶ ἔτσι ἀπὸ γεγονὸς ποιότητας, μετατρέπεται σὲ κατάστασι ποσότητας. Ἡ «δόσις» λοιπὸν δὲν ἔχει κανένα ὄριο, μήτε πρὸς τὰ ἐπάνω, μήτε πρὸς τὰ κάτω. Ἔτσι καὶ ἐκεῖνος ποὺ ἔχει, δίνει τὰ πολλὰ κι ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἔχει, τὰ λίγα.

Μὰ ἐκεῖνο ποὺ διακρίνει κι αὐτὸν μὲ τὰ πολλὰ κι αὐτὸν μὲ τὰ λίγα, εἶναι ἡ ἀγαθὴ προαίρεσι, ἡ ἐλεύθερη βούλησι καὶ ἡ ἀνιδιοτελεῆς ἀγάπη. Γι' αὐτὸ ἀξίζει περισσότερο ἡ «δόσις» ποὺ γίνεται μὲ κόπο καὶ ὑστέρημα, ἀπὸ τὴ «δόσι» τῶν πλουσίων, ποὺ πραγματώνεται μὲ εὐκαιρία καὶ ἐκ τοῦ περισσεύματος.

Ἄλλωστε ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἐπαινεῖ καὶ συγχαίρει τὴν χήρα τὴν φτωχὴ, ποὺ ἔβαλε τὸ δῖλεπτο ὡς προσφορὰ στὸ Ναό. «Αὐτὴ ἡ χήρα ἢ φτωχὴ ἔβαλε τὸ περισσότερο ὄλων» λέγει τὸ Εὐαγγέλιο. Γιατὶ ἡ γυναῖκα αὐτὴ στερήθηκε καὶ κόπιασε γιὰ τὴ μικρὴ προσφορὰ τῆς. Ποὺ ὅμως στὰ μάτια τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ μεγαλύτερη. Ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς λογαριάζει τὴ «δόσι» τῆς ἀγάπης ὡς πράξι ποιότητας καὶ ὄχι ποσότητας.

Στὸ σημερινὸ Εὐαγγέλιο τῆς κρίσεως, ὁ Χριστὸς μὲ τὸ «ἐδώκατε» καὶ τὸ «οὐκ ἐδώκατε», χωρίζει τοὺς ἀνθρώπους σὲ δύο ομάδες. Στους ἀγαθοὺς, ἐλεήμονες καὶ σπλαγχνικοὺς καὶ τοὺς κακοὺς, ἀνελεήμονες καὶ ἄσπλαγχνους. Σ' αὐτοὺς δηλαδὴ ποὺ τρέχουν νὰ ταΐσουν τοὺς πεινασμένους, νὰ ποτίσουν τοὺς διψασμένους, νὰ φιλοξενήσουν τοὺς ξένους, νὰ ἐνδύσουν τοὺς γυμνοὺς, νὰ ἐπισκεφθοῦν τοὺς ἀρρώστους καὶ τοὺς εὐρισκομένους στὶς φυλακές, νὰ ...

Κι ὄλοι αὐτοὶ εἶναι «οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς» καὶ οἱ κληρονόμοι τῆς Βασιλείας Του. Γιατὶ ἐτοῦτοι «οἱ εὐλογημένοι» μὲ τὴ «δόσι» τῆς ἀγάπης, γίνηκαν καὶ οἱ κληρονόμοι. Ἔδειξαν εὐσπλαγχνία στὸν ἀνύμπορο, τὸν φτωχὸ καὶ ἀδύναμο, στὸν ἄρρωστο καὶ φυλακισμένο ἀδελφὸ καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὑπηρετήσαν τὸν ἴδιο τὸν Χριστό, κατὰ τὸν λόγον Του: «Ἐφ' ὅσον κάνατε τὴν φιλανθρωπία σὲ κάθε ἓνα ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀδελφούς μου τοὺς ἐλαχίστους, εἶναι ὡσὰν νὰ τὸ κάνατε σὲ ἐμένα...».

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἐλέους μὲ τὸ «ἐδώκατε» αἰσθάνονται εὐτυχεῖς, γιατί μπόρεσαν μέσα ἀπὸ τὸ ὑστέρημα ἢ τὸ περισσεύμα τους, νὰ σταθοῦν βοηθοὶ στοὺς ἐλαχίστους ἀδελφούς

τοῦ Χριστοῦ. Νὰ δείξουν πὼς ἀγαποῦν καὶ προσφέρουν δίχως νὰ προσμένουν ἀνταμοιβή. Καὶ δίχως νὰ ὑπολογίζουσιν ἂν αὐτὸ κοστίζει ἢ ὄχι.

Οἱ ἀνελεήμονες δὲ καὶ οἱ ἄσπλαγχοι ἔμειναν χωρὶς τὴ «δόσι» τῆς ἀγάπης καὶ ἄκουσαν ἀπὸ τὸ Χριστὸ τὸ «οὐκ ἐδώκατε». Δὲν ἔδωσαν γιατί φοβήθηκαν μὴν χάσουν, μὴν ἐλαττώσουν τὰ ἀγαθὰ τους. Μὴ τὰ στερηθοῦν. Ἐπειδὴ ἔχουν στηρίζει ὀλόκληρη τὴν ζωὴ τους ἐπάνω σ' αὐτά. Καὶ νομίζουν πὼς μόνο τὰ ὑλικά ἀγαθὰ ἐξασφαλίζουν τὴν ζωὴ.

Αὐτοὶ βεβαίως δὲν κατάλαβαν τίποτε γιὰ τὴν ποιότητα καὶ ἔμειναν προσκολλημένοι στὴν ποσότητα. Τὰ πολλὰ ὑλικά ἀγαθὰ. Τὶς μεγάλες καὶ πανάκριβες περιουσίες. Τὰ μεγάλα καὶ πλούσια σπίτια. Τὰ καλά καὶ ἀκριβὰ αὐτοκίνητα. Τὴν σπουδαία καὶ ὑψηλὴ θέση. Καὶ ἓνα σωρὸ ἄλλα ἐγκόσμια πράγματα, πὸ μᾶλλον φουσκώνουν τὸν ἄνθρωπο μὲ ἔπαρση καὶ καύχηση. Εἶναι δὲ τόση ἡ σύνδεσή του καὶ ἡ ἐξάρτηση, πὸ μόλις τὰ χάσει, χάνει κάθε νόημα γιὰ τὴ ζωὴ.

Εἶναι πράγματι τραγικό, ὄχι φυσικά γιατί αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀγαθὰ, μὰ γιατί δὲν βλέπει τὴ ζωὴ πέραν ἀπ' αὐτά. Γιατί γύρω του μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν οἱ ἀδύναμοι ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ πὸ περιμένουν νὰ τοὺς θυμηθεῖ. Νὰ κάνει τὴ «δόσι» τῆς ἀγάπης καὶ νὰ αισθανθεῖ πὼς ἡ χαρὰ δὲν εἶναι μόνο στὸ νὰ ἀπολαμβάνει ὁ ἴδιος τὰ ἀγαθὰ του, μὰ κι ὅταν κάνει τοὺς ἄλλους νὰ χαίρονται γιατί ἔκανε τὸ καθῆκον του πρὸς αὐτοὺς.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἐπάνω σὲ μιὰ «δόσι» στηρίζεται ὀλόκληρο τὸ νόημα τῆς ἀγάπης. Γιατί ἀπεγκλωβίζει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ καβούκι του. Γιατί αἰσθάνεται πὼς γύρω του ὑπάρχουν ἀδελφοὶ του, οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ, πὸ περιμένουν νὰ τὸν δοῦν νὰ δίνει. Καὶ νὰ σκορπᾷ τὸ χαμόγελο στὸν πεινασμένο, τὸν ἄρρωστο, τὸν ξένο...

Ἐὰν πιστεύουμε, καὶ πρέπει νὰ πιστεύουμε, στὸν ἄνθρωπο, τότε ἔχουμε ἀγάπη. Γιατί ἐκεῖ πὸ δὲν ὑπάρχει πίστη, μὰ δυσπιστία, φόβος καὶ ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης, ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει ἀγάπη. Γι' αὐτὸ «γιὰ κείνους πὸ πιστεύουν κι ἀγαποῦν δὲν ὑπάρχουν προβλήματα». Παρὰ μονάχα ἡ εὐλογία καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΠΟΚΡΕΩ.επισκόπου Αυγουστίνου Καντιώτη

<http://www.paterikoslogos.com/kixem/Kyriakh/753.pdf>

[http://www.paterikoslogos.com/kixem/Kyriakh/944%20\(2\).pdf](http://www.paterikoslogos.com/kixem/Kyriakh/944%20(2).pdf)